Ieromonah Savatie Bastovoi

A IUBI ÎNSEAMNĂ A IERTA

Ediția a patra

O ÎNCERCARE DE A ÎNȚELEGE DRAGOSTEA

De cînd mă țin minte, am fost frămîntat de gîndul la dragoste. Dragostea mi s-a descoperit impetioasă și gingașă în persoana mamei mele, așa că pot spune că m-am născut în dragoste și am fost însoțit de dragoste de-a lungul întregii mele vieți. Am suferit de fiecare dată cînd am simțit că dragostea lipsește.

A nu mai fi iubit, pentru mine, înseamnă a nu mai exista. În copilărie, cînd făceam vreo răutate, mămica mă împingea ușor cu mîna și îmi spunea: "Du-te de la mine, nu te mai iubesc". Cine poate spune ce trăiam eu atunci? Abia acum îmi dau seama că atunci mă pogoram în iad, în iadul inimii mele de copil, în iadul în care s-a pogorît Adam după ce a căzut din dragostea lui Dumnezeu. Atunci începea să-mi tremure buza de jos și eu rămîneam țeapăn în fața mamei, cu mîinile în jos, cu pumnii strînși pînă cînd îmi făcea semn să vin și mă lua în brațe. Atunci izbucneam în plîns. Și plîngea și ea. Simțeam că moartea în care m-am cufundat prin refuzul mamei a încetat și eu mă întorceam la viață prin mărturisirea iubirii ei.

Eu n-am avut parte să mă nasc într-o familie credincioasă ca să fiu educat în dragostea lui Dumnezeu, dar Dumnezeu a avut grijă ca încă din primele zile ale vieții mele conștiente să înțeleg că fără dragoste nu se poate nimic. Tot ce există, există din dragoste și pentru dragoste. În măsura în care iubim, ne umplem de rost și ne aflăm locul în această lume făcută de Dumnezeu.

Dragostea pe care o revărsăm asupra oamenilor este ca o lumină care descoperă lucrurile aflate pînă atunci în întuneric. Prin iubire cunoaștem și vedem pe celălalt în adevărata lui lumină. Numai iubirea este văzătoare. Dacă cineva vrea să știe ce înseamnă să fii văzător cu Duhul, trebuie să știe că asta înseamnă să iubești.

Cînd iubești, pînă într-atît te dăruiești, pînă într-atît dorești să intri în voia celui iubit, încît ajungi să te identifici în gîndurile lui, să-l retrăiești în propria ta inimă, în propriul tău trup, în propria ta răsuflare, încît cel iubit dintr-o dată ți se descoperă, în întregimea sa, în tine însuți, ca tine însuți.

Iubirea se îmbracă în cel iubit ca într-o haină. În această identificare ne descoperim unii pe alții în Hristos. Aceasta este starea din care apostolul Pavel a putut să zică: "Nu mai trăiesc eu, ci Hristos în mine". În iubire Hristos se descoperă în trupurile și în sufletele noastre și noi simțim că aparținem numai Lui. Iubirea este atotcuprinzătoare și sufletul simte că numai moartea o poate descoperi [revela] în măreția

şi în lumina ei nesfîrşită, moartea ca pecete a dăruirii totale şi fără de întoarcere, aşa cum ni s-a descoperit în jertfa lui Hristos pe Cruce.

De aceea nu este dragoste mai mare decît a-ţi pune viaţa pentru aproapele tău, decît a muri. Şi Înţeleptul Solomon n-a găsit altceva cu ce să compare dragostea decît cu moartea, cînd zice că "dragostea ca moartea e de tare" *(Cîntarea cîntărilor)*. Ne punem viaţa pentru aproapele nostru ori de cîte ori iertăm celor ce ne greşesc. A ierta înseamnă a renunţa la tine însuţi, la dreptul tău, la dreptatea ta pentru a îndreptăţi pe cel ce ţi-a greşit, înseamnă să mori tu pentru a lăsa pe altul să trăiască.

Cu alte cuvinte, a ierta înseamnă să reîntorci la viaţă, să dăruieşti viaţă. În aceasta ne facem asemenea cu Dumnezeu.

Ca să înţelegem mai bine ce facem atunci cînd iertăm, trebuie să avem în minte parabola evanghelică despre femeia prinsă în adulter. De fiecare dată cînd nu iertăm - ucidem cu piatra inimii noastre, dar cînd iertăm - dăruim viaţă. Ce măreţ lucru este a ierta!

În strădania mea de a înţelege dragostea şi de a o explica, la un moment am înţeles, în adîncul făpturii mele stăpînite de moarte şi de păcat, că prin nimic nu mi s-a descoperit mai mult, mai desăvîrşit, mai aproape şi mai pe înţeles iubirea lui Dumnezeu, decît prin iertarea pe care mi-a dăruit-o şi mi-o dăruieşte. Niciodată nu m-am simţit mai iubit, mai fericit, mai nou, mai deplin, mai puternic şi totodată mai cuminte şi

mai smerit, decît atunci cînd am fost iertat pentru greşalele mele.

Totodată, căutînd să împlinesc porunca Acestui Dumnezeu plin de iertare - aceea de a ierta la rîndul meu pe aproapele meu -, mi-am dat seama cît de greu îmi vine să iert, cîtă durere şi cîtă renunţare trebuie să simt, durere care mă apropie de moarte, care mă omoară pe mine pentru a da loc celuilalt să trăiască. Atunci am zis că a iubi înseamnă a ierta, a ierta nu o faptă care este sau ni se pare greşită, ci a ierta adînc şi necontenit, a ierta o dată şi pentru totdeauna tot răul care se ridică împotriva noastră, avînd întotdeauna vie revelaţia durerii şi a stricăciunii în care s-a adîncit făptura prin despărţirea de Dumnezeu.

Gîndurile pe care le-am încălzit în inima mea, gînduri care mi-au ajutat să ies din deznădejdea care de multe ori mă cuprinde şi să mă repună în faţa lui Dumnezeu după fiecare cădere, le-am împărtăşit în cele cîteva conferinţe pe care le-am rostit în diferite locuri la invitaţia celor care au ţinut să mă audă. Mărturisesc disconfortul şi jena pe care o am atunci cînd sînt rugat să vorbesc unei adunări, jenă care nu vine decît din conştientizarea faptului că nu sînt un bun vorbitor şi că mulţi pleacă dezamăgiţi după ce mă aud, lăudînd cărţile pe care zic că le scriu mult mai bine. Trebuie să recunosc că sînt un rob al stărilor mele sufleteşti, că nu-mi fac niciodată "temele" (că nu mi le făceam nici la şcoală), şi că merg în faţa lumii ca în faţa

plutonului de execuție, neștiind dinainte ce voi spune. Mi-am dat seama că atunci cînd vorbesc văd virgulele și alineatele și am în fața ochilor minții o coală albă de hîrtie A 4.

Mă consolez cu faptul că totuși nu sînt un om politic, nici orator de profesie, nici actor și că zic ceea ce zic din preaplinul inimii, crezînd ceea ce zic. Nu pot să nu descopăr aici că ceea ce am vorbit, am făcut-o cu gîndul ascuns de a aduna după aceea totul într-o carte. Acum mă bucur să redau cuvintele vorbite hîrtiei, de unde au fost "luate", căci așa ele apar mai limpezi și mai ușor de urmărit, deși nu sînt decît o stenogramă a discursurilor pe care mie însumi nu-mi place să le reaud. Îmi rămîne să regret numai faptul că oamenii păstrează aceste înregistrări și le dau de la unii la alții.

Mă bucur mai ales că ceea ce am avut de împărtășit la acest moment al vieții mele nu este o simplă experiență personală, ci că am putut să spun cuvinte pe care de-a lungul a șase ani le-am auzit în chilia Părintelui nostru Selafiil de la Noul Neamț. Așa socotesc că s-a împlinit cuvîntul Mîntuitorului Care a zis că cele ce le-am auzit la ureche vor fi vestite de pe acoperișurile caselor. De fapt, tot ce am zis nu este decît o meditație asupra cuvintelor Părintelui Selafiil - pe care le rostea tot timpul, aproape neschimbate, ca Evanghelistul Ioan - așa cum le-am înțeles eu pînă acum.

Mulțumesc tuturor celor care m-au ajutat să fac această carte, trimițîndu-mi înregistrările

sau descărcîndu-le pe hîrtie. Conferințele cuprinse în carte s-au făcut la invitația filialelor ASCOR din localitățile în care am conferențiat, cu binecuvîntarea episcopului locului.

Am o bucurie cuminte și oarecum simțul unei oarecare datorii împlinite punînd înainte această carte. Am vrut ca prin tot ce am zis și am scris să laud și să descopăr în fața lumii dragostea lui Dumnezeu, așa cum mi s-a descoperit ea mie în negrăita Lui bunătate.

Protosinghel
SAVATIE BAȘTOVOI
În Duminica Ortodoxiei, 2006.

A IUBI ÎNSEAMNĂ A IERTA

PUTEREA TĂMĂDUITOARE A IUBIRII*

Tema pe care mi-ați pus-o înainte, pe care ați gîndit-o și ați formulat-o chiar aici, este cea mai interesantă, dar este și cea mai delicată temă a Ortodoxiei.

De iubire sînt legate toate poruncile lui Dumnezeu. Atunci cînd Mîntuitorul a fost întrebat de un oarecare cărturar care este cea dintîi poruncă din Lege, i-a răspuns: "Să iubești pe Dumnezeul tău din tot cugetul tău, din tot sufletul tău, și din toată puterea ta, și pe aproapele tău ca pe tine însuți." Toată Evanghelia este o poveste de iubire.

Toată viața noastră se construiește și poate avea un rost doar pornind de la iubire și sfîrșind în iubire.

Cu toate acestea, este foarte greu să vorbești despre iubire. Este greu nu pentru că iubirea ar fi grea, ci pentru că noi, prin cădere, ne-am îndepărtat atît de mult de ea, încît cu anevoie mai înțelegem despre ce este vorba. Atît de mult ne-am îndepărtat de Dumnezeu și de

* Cuvînt rostit în amfiteatrul Facultății de Litere a Universității din Bacău, pe 15 decembrie 2005.

starea noastră normală, aceea de a iubi, încît iubirea, în drumul către desăvîrşire, către Dumnezeu, pe care trebuie să-l săvîrşească orice om, este pusă de Sfîntul Ioan Scărarul în *Scara* sa ca ultimă treaptă. Şi noi cu uimire şi cu cutremur, şi nu fără o oarecare deznădejde, putem descoperi cît de anevoios este drumul pînă la iubire, cîte trepte duhovniceşti trebuie să parcurgem pînă a o cunoaşte, trepte pe care noi sîntem departe nu doar de a le fi călcat, ci chiar de a le fi gîndit.

De aceea, îmi este foarte greu să vorbesc despre această temă. Dar, pînă la urmă, aşa neputincioşi cum sîntem - pentru că ne dăm seama că despre altceva nu prea avem a vorbi şi că toate celelalte sînt prea puţin importante - deci, chiar aşa cum sîntem, chiar dacă nu avem încă iubirea, totuşi o rîvnim, tînjim după ea, şi dacă nu vom vorbi despre ea şi nici nu o vom trăi, atunci cum vom ajunge să îndeplinim poruncile lui Dumnezeu?

Iubirea este un dar Dumnezeiesc, iubirea este însuşi Dumnezeu. Nimeni nu poate iubi în afara Duhului Sfînt, nimeni nu poate înţelege iubirea în afara Duhului Sfînt, în afara lui Dumnezeu. Iubirea este străină celor care nu-L cunosc pe Dumnezeu.

Cu toate acestea, fiecare om caută iubirea. Încă din copilărie, fiecare dintre noi a căutat iubirea părinţilor, iubirea fraţilor; fiecare şi-a făcut o închipuire despre cum trebuie să fie iubirea, fiecare în inimioara sa tînjea, îşi închipuia

și credea că știe ce ar trebui să facă ceilalți pentru ca el să se simtă iubit. Fiecare și-a închipuit niște gesturi, niște cuvinte, niște fețe care privesc într-un anume fel și toate acestea îi aduceau o ușoară bucurie, dar totodată și o mare durere că toate aceste gesturi, toate aceste cuvinte pe care ni le închipuim în mintea noastră sînt foarte greu de regăsit în ceilalți.

Suferim pentru că cei din jurul nostru nu știu să ne iubească. Suferim pentru că iubirea, așa cum ne-am închipuit-o noi, nu există. Dar iubirea există. Există pentru că Dumnezeu a adus-o în lume, pentru că ea nu poate să nu existe, nu poate să aibă sfîrșit, pentru că ea nu are nici început. Ea nu poate să se împuțineze, pentru că ea pornește de la Dumnezeu și se revarsă asupra întregii făpturi, așa încît, dacă iubirea nu există, doar noi sîntem de vină pentru că nu o vedem.

Sfîntul Simeon Noul Teolog, în unul din imnele sale, își punea această întrebare: "Cum oare, Dumnezeule, Tu care ești Lumina, Care umpli toate cu Tine, Care pretutindenea ești și toate le plinești, Tu Care ești cunoscut și contemplat de îngeri, de sfinți, Tu pe Care pînă și făpturile necuvîntătoare, pe care pînă și luna și stelele și viforul și gheața - așa cum găsim la Sfîntul proroc David -, tresaltă de adierea Ta, cum oare doar eu nu Te văd, nu Te cunosc?". Sfîntul Simeon Noul Teolog trăia această suferință, pentru că lumina Dumnezeiască umple întreaga zidire, întreaga lume, și "doar eu, care m-am întunecat prin păcat, nu mă pot împărtăși de ea".

La fel şi iubirea umple toată zidirea pentru că Dumnezeu este iubirea şi Dumnezeu este Atotcuprinzător, şi doar noi trebuie să răspundem şi să-L căutăm. Dacă nu vedem iubirea în jur, este pentru că noi înşine nu o avem. Nu poţi vedea ceea pentru ce nu ai ochi.

Sfinţii Părinţi vorbesc cu totul înălţător despre iubire. Este adevărat că Sfîntul Ioan Scărarul o pune la capătul Scării Duhovniceşti. Este adevărat că descrie un urcuş foarte anevoios pînă la ea: trebuie să trecem prin pocăinţă, trebuie să trecem prin ascultare, prin plîns, prin tăierea voii... Prin multe nevoinţe trebuie să trecem - spune Sfîntul Ioan Scărarul -, pînă a ajunge să dobîndim iubirea.

Cu toate acestea, în fiecare dintre noi iubirea zvîcneşte, şi chiar dacă noi nu o putem permanentiza în sufletul nostru, noi nu sîntem străini de ea. Dumnezeu descoperă iubirea Sa cînd voieşte şi cui voieşte. Dumnezeu şi-a descoperit iubirea Sa tîlharului de pe Cruce, care o viaţă întreagă a petrecut în fărădelegi. Şi iată, într-o clipă, iubirea Dumnezeiască s-a atins de inima lui şi el într-o clipă a devenit din tîlhar proroc, L-a mărturisit pe Hristos Împărat a toată zidirea, Împărat al cerului şi al pămîntului, şi I-a cerut să-l pomenească în împărăţia Sa, mărturisiri pentru care a şi auzit cuvintele Mîntuitorului: "Astăzi vei fi cu Mine în Rai".

Iubirea Dumnezeiască s-a atins într-o clipă de inima femeii desfrînate care a venit şi a spălat cu lacrimile ei picioarele Mîntuitorului

Hristos. Iubirea Dumnezeiască s-a atins de inima femeii samarinence, femeie care trăia ca multe femei din zilele noastre, femeie care avusese şase bărbaţi, femeie obişnuită, la prima vedere. O femeie oarecare, o femeie desfrînată. O femeie cu viaţa stricată, care nicicum nu-şi putea întemeia o căsnicie... un tablou atît de obişnuit pentru ziua de azi. Şi iată că la fîntînă, atunci cînd Mîntuitorul îi iese înainte, o atinge cu dragostea Sa, şi inima ei tresaltă şi Îl cunoaşte ca pe Cel pe Care L-a propovăduit Moise. Această femeie, după ce a vorbit cu Hristos, uită că a venit după apă, lasă găleata şi începe a alerga pe străzi şi a striga: "Veniţi, că am văzut un Proroc, L-am aflat pe Cel pe Care L-a propovăduit Moise, despre Care a scris Moise!"

De unde ştia femeia asta ce a scris Moise? În Vechiul Testament, ce, femeile făceau şcoli de teologie ca astăzi? În Duhul Sfînt L-a proorocit ea pe Cel despre Care a scris Moise! Păi nu ştiau toţi cărturarii Iudeii, cînd a trebuit să se nască Hristos, Cine S-a născut! Şi de unde s-a luat femeia asta, pe un deal la fîntînă, o femeie care avea o viaţă... aşa cum o avea, să prorocească şi să spună: "L-am aflat pe Cel despre Care a scris Moise!"? De unde? Din dragostea lui Dumnezeu care s-a atins de inima ei!

Aşadar, Evanghelia ne descoperă Un Dumnezeu Atotbun, Atotiubitor, care poate să Se descopere pe Sine şi să Se înfăţişeze oricui, oricînd.

Evangheliştii au ţinut să consemneze mai ales întîlnirile lui Hristos cu oamenii păcătoşi. Evangheliştii au ţinut să povestească despre ei înşişi nu faptele grozave pe care le făceau, ci slăbiciunile şi neputinţele lor. Evanghelistul Matei nu s-a ruşinat să-şi treacă în "CV-ul" său că a fost vameş. Despre Apostolul Petru Evangheliştii au socotit să povestească cum s-a lepădat de trei ori de Mîntuitorul Hristos, fără să considere că prin aceasta vor pune stavilă propovăduirii Evangheliei.

Şi de multe ori îi vedem pe Apostoli certîndu-se pe cale care este mai mare, neprimind îndată Cuvîntul Mîntuitorului, împuţinîndu-se în credinţă, adormind în grădină... Atunci cînd Hristos se ruga cu lacrimi de sînge, cei trei mari Apostoli: Ioan, ucenicul iubit, Petru, care are cheile Împărăţiei, şi Apostolul Iacob, au adormit de trei ori. Aşadar, nu s-au ruşinat Evangheliştii să-şi mărturisească neputinţele, ci mai degrabă faptele lor bune le ascundeau, pentru că aceste neputinţe scoţîndu-le înainte, noi vedem şi mai desluşită şi mai măreaţă dragostea lui Dumnezeu, şi Îl înţelegem şi Îl credem atunci cînd ne spune că n-a venit pentru cei drepţi, ci a venit pentru cei păcătoşi.

Toate acestea, ne spune Sfîntul Ioan Gură de Aur, toate aceste neputinţe şi scăderi, şi chiar păcate pe care Evangheliştii nu s-au ruşinat să le consemneze şi să le lase lumii întregi, au un singur scop: scopul de a ne încuraja pe noi, cei care sîntem păcătoşi, neputincioşi, îndoielnici, şovăielnici în credinţă, de a ne încuraja să

îndrăznim să venim la Hristos, şi de cîte ori vom cădea, să ne ridicăm cu nădejde şi cu simplitate şi să mergem înainte. Pentru că, dacă ne-ar fi prezentat Evangheliştii numai faptele grozave ale Apostolilor, dacă despre Apostolul Petru am fi ştiut că el numai printr-un cuvînt învia morţii, cum a înviat-o pe Tavita; despre Apostolul Pavel am fi ştiut doar că i-a strălucit Hristos în faţă ca soarele, şi aşa mai departe, am fi putut spune, pe drept cuvînt: ce căutăm noi aici? Noi, care nici morţi nu ştim să înviem, care nici pe Hristos strălucind ca soarele nu L-am văzut şi sîntem plini de păcate şi de neputinţe, această Evanghelie şi această credinţă este pentru altfel de oameni, pentru oameni aleşi, pentru oameni sfinţi, nu este pentru noi. Dar tocmai pentru aceasta ni s-au pus înainte toate aceste pilde şi mărturii ale marii iubiri pe care o are Dumnezeu faţă de neamul omenesc [ca noi să îndrăznim].

Aşa că, oricare dintre noi, într-o măsură mai mare sau mai mică, a simţit pe inima sa dragostea lui Dumnezeu pentru că nimeni, nimeni, nimeni nu ar putea rămîne în Biserică dacă, pe lîngă ispitele, îndoielile, neputinţele şi zbuciumul lăuntric pe care îl are orice om care vine la Hristos, n-ar fi simţit pe inima sa şi această iubire. Nimeni n-ar fi postit, nimeni nu s-ar fi înfrînat, nimeni nu s-ar fi sculat dimineaţă duminica în loc să se odihnească, în loc să mănînce bine, în loc să pornească televizorul, nimeni nu s-ar fi trezit să treacă oraşul sau să treacă dealul - aşa cum trec ţăranii noştri, ca să

meargă la biserică -, să stea ceasuri întregi în picioare, dacă nu ar fi simțit în chip tainic iubirea lui Dumnezeu asupra sa.

Da, noi nu sîntem desăvîrșiți în iubire și ar fi o nebunie să credem asta: că noi avem dragoste, că iubim pe Dumnezeu așa cum ar trebui, că iubim pe aproapele nostru; nici n-avem nevoie să credem asta. Dar noi căutăm dragostea. Vrem ca oamenii să ne iubească, da, dar vrem și noi, sigur, să iubim.

Același Sfînt Ioan Scărarul, în capitolul său despre pocăință, spune niște cuvinte care aparent contrazic întreaga lui *Scară*, întreaga lui ierarhie a virtuților, a nevoințelor. La capitolul despre pocăință el spune că de multe nevoințe are nevoie omul pentru a dobîndi iertarea păcatelor. Și descrie acolo atmosfera dintr-o mănăstire, mănăstire-închisoare, în care erau trimiși călugării cu păcate mai mari, care erau sub canon. O mănăstire în care unii nu dormeau decît sprijinindu-se de un perete; alții nu beau apă decît cînd nu mai puteau și din cauza asta aveau buzele albe și crăpate; alții munceau de dimineață pînă-n seară pentru a dobîndi iertare pentru păcate. Și iată că Ioan Scărarul spune că: "Da, dar alții o pot dobîndi printr-un cuvînt, dacă au dragoste."

Iată că Ioan Scărarul spune că sînt astfel de păcătoși care pot avea dragoste pentru Dumnezeu. Și dacă o au, pot dobîndi iertarea într-un ceas, iertare pentru care alții se nevoiesc o viață întreagă. Și el dă pilda unui frate care a

căzut şi a venit la părintele său cu pocăinţă, cerîndu-i să-i dea canon, să-l trimită în mănăstirea asta închisoare, pedeapsă pentru că el a păcătuit. Şi Sfîntul Ioan Scărarul spune: "Şi acest stareţ sfînt, pentru că era văzător cu duhul, a îndeplinit dorinţa fratelui, deşi el văzuse că Dumnezeu îi iertase păcatele în timp ce acesta încă era jos la picioarele lui." De ce? Spune Sfîntul Ioan Scărarul: "Pentru că avea dragoste."

Sfîntul Ioan Scărarul aduce ca pildă evanghelică pocăinţa femeii desfrînate care a plîns sub masă. Şi zice: "Această femeie, pentru că a avut dragoste pentru Hristos, şi-a dobîndit iertarea îndată prin plîns – zice –, şi la fel era şi samarineanca: dintr-o dată L-a iubit pe Hristos. L-a recunoscut ca Dumnezeu, L-a iubit şi L-a urmat." Pentru aceasta nici măcar nu-şi dăduse seama că a trăit în păcat, ci dintr-o dată a alergat şi a început să propovăduiască tuturor că L-a aflat pe Mesia. Nu se gîndea că a fost în păcat cu şase bărbaţi, nici nu şi-a dat seama, nici n-a văzut. A trăit această bucurie!

Acesta este un mare dar: darul de-a iubi! Vedeţi, femeia desfrînată... n-a venit cu vreun interes anume la Hristos. A venit pentru că Îl iubea. A auzit predica Lui, L-a auzit ce învăţa, L-a văzut în mulţime. Desigur, ea a auzit şi pe toţi ceilalţi care cîrteau, care spuneau că are drac, că este născut din desfrînare, aşa cum găsim în Evanghelia de la Sfîntul Evanghelist Ioan, toate aceste învinuiri. Şi această femeie

le-a auzit, această femeie care era cunoscută în tot oraşul, pentru că cei care cîrteau mărturisesc asta: "Ce fel de Proroc e Acesta dacă nu ştie ce fel de femeie este cea care-L atinge?" Era cunoscută în tot oraşul, făcea bani pentru că se prostitua.

Acuma închipuiţi-vă, închipuiţi-vă: această femeie, cunoscută... pentru ce era cunoscută... traversează oraşul, vine într-o adunare, vine într-o casă şi se smereşte pînă într-atît, îşi despleteşte părul, intră sub masă şi spală picioarele Mîntuitorului fără să spună nimic, fără să spună ceva cuiva! Ce nevoie avea ca să facă aceasta? Ce aştepta ea de la Hristos? I-a cerut să-i învieze vreun mort, aşa cum îi cereau alţii? I-a cerut să-i tămăduiască vreun copil, vreun orb sau pe părinţii ei? Ce I-a cerut? Nu I-a cerut nimic! A cheltuit ea bani, din banii pe care-i avea. A cumpărat cel mai scump mir, încît s-au smintit şi Apostolii văzînd cîtă cheltuială a făcut. Pentru ce? Ca să i-L toarne pe picioare! Pentru ce să i-L toarne pe picioare? Nici ea nu ştia, vroia să facă şi ca ceva, şi asta era tot ce putea face, şi ea nu aştepta nimic în schimb. Ce, ea ştia ce înseamnă, atunci, iertarea păcatelor? Ce, credeţi că se gîndea la asta? Eu cred că nu se gîndea la asta! Pentru că nici cărturarii, nici nimeni nu credea că Hristos iartă păcatele! Se sminteau cînd Îl auzeau că spune: "Ridică-te, iertate sînt păcatele tale!", cîrteau atunci cărturarii şi fariseii şi cei care învăţau în templu: "Cine este Acesta că iartă păcatele?

Cine Se crede?" Şi iată că această femeie vine la El! Vine la El pentru că a simţit dragostea.

Femeia samarineancă de ce L-a iubit pe Hristos? Ce i-a făcut Hristos femeii samarinence? A intrat în vorbă cu ea, i-a cerut apă, i-a zis că îi va da o apă care nu se va împuţina niciodată. Nici nu ştia despre ce apă vorbeşte. Cînd a înţeles în Duhul Sfînt că este Proroc - a zis: "Dacă Tu ştii că eu am avut şase bărbaţi, Tu eşti Proroc!" -, care a fost prima întrebare pe care l-a pus-o această femeie unui Proroc? I-a spus oare: "Păi, dacă am avut şase bărbaţi şi nu mi-a mers în căsnicie, binecuvintează ca să am un soţ bun, să am o căsnicie bună!" N-a zis asta! A zis oare: "Hai la mine acasă să te rogi pentru casa mea ca să-mi meargă bine!"? N-a zis asta! Care a fost prima ei întrebare? "Învăţătorule, iudeii se roagă la templu şi zic că acolo vine Dumnezeu, iar samarinenii se roagă pe dealul ăsta, pentru că aicea e fîntîna asta pe care am moştenit-o. Dar Tu cum zici, cum trebuie să ne rugăm?" Ia, uitaţi-vă, ce preocupări avea această femeie, femeie aparent desfrînată: se gîndea cum să se roage! L-a întrebat pe Mîntuitorul cum să ne rugăm! Asta arată ce era în inima ei, ce fel de inimă avea!

Aşa că, şi păcătoşii pot cunoaşte dragostea lui Dumnezeu! Şi cu ce ne sminteşte Mîntuitorul, Evanghelia, este tocmai faptul că ne prezintă o grămadă de păcătoşi care L-au primit pe Dumnezeu simplu, cu bucurie, firesc, fără nici o

îndoială, spre deosebire de farisei, de cărturari. Şi Însuşi Hristos, cu sfînta Sa gură a spus: "Adevărat vă spun că vameşii şi desfrînatele vor intra înaintea voastră în Împărăţie!"

Aşa că şi noi, care sîntem păcătoşi, putem primi atingerile iubirii Dumnezeieşti. E adevărat, nu o putem avea în toată vremea, pentru că aceasta este starea celor desăvîrşiţi, dar nouă nu ne este străină dragostea. Şi toată strădania noastră este să fim cît mai atenţi la aceste atingeri, şi să le căutăm. Şi dacă le-am primit, să căutăm să nu facem lucrurile, să nu vorbim cuvintele şi să nu primim gîndurile care îndepărtează de la noi pe Dumnezeul cel Atotiubitor.

Iată cum iubirea este tămăduitoare, cum ne izbăveşte cel mai repede de păcate. Iubirea trece peste toate nevoinţele, peste toate convenţiile, şi ne atrage Harul Duhului Sfînt!

Nu doar Ioan Scărarul vorbeşte despre aceasta. Vorbesc şi alţi Părinţi. Părintele Porfirie zice: "Cea mai simplă cale de despătimire este iubirea!" Sigur că este un cuvînt foarte greu: păi, de unde s-o luăm dacă sîntem păcătoşi?! De la Dumnezeu, încercînd să păzim poruncile Lui de temelie. Cum primim iertare prin iubire mai degrabă decît prin nevoinţă? Ce este aceasta? Aceasta este să ne adîncim în sufletul nostru, să cugetăm adînc la tainele mîntuirii, şi aşa cum vrem noi să fim iertaţi, să iertăm pe aproapele nostru.

Tot Hristos ne pune înainte ce înseamnă să iubim pe aproapele nostru: "Ce voiţi să vă

facă vouă oamenii, faceți și voi lor!" Voiți să **vă** iertе? Iertați și voi! Voiți să se poarte **frumos**, să fie atenți cu voi? Fiți și voi! Ei, **pentru** această iertare și dragoste pe care o **avem** față de aproapele nostru, Dumnezeu **varsă** dragostea Sa asupra noastră, cunoaștem **dragostea** lui Dumnezeu și ne ușurăm de **păcate**.

Spunea unul din Părinți... chiar părintele **Porfirie** spunea: "De ce te străduiești să scoți **întunericul** din cameră? Fă o găurită și las' să **intre** lumina, și întunericul de la sine va dispărea! Deschide geamul!" Ei, noi ne întoarcem, ne **chinuim** cu păcatele noastre, le scormonim, le **întoarcem** pe toate părțile, ne sfîșiem ... de parcă **ar** sta în puterea noastră să ne izbăvim de ele! **Mult** mai simplu, spune Părintele Porfirie, **deschide** o portiță prin care să intre Lumina **Dumnezeiască** și întunericul, și sfîșierile tale de **la** sine se vor risipi! Această portiță este gîndul **bun**, gîndul luminos pe care noi trebuie să-l avem **despre** aproapele nostru, despre Dumnezeu.

Noi L-am văzut, L-am cunoscut pe Dumnezeu. Hristos S-a descoperit nouă ca un Dumnezeu Care poate ierta păcatele într-o clipă! Nu înseamnă nimic pentru Dumnezeu să ierte păcatele. Păi, la toți păcătoșii le răspundea: "Mergi, iertate sînt păcatele tale! Mergi în pace și nu mai păcătui!" Tuturor le-a răspuns așa. Niciodată n-am auzit, nici vameșului, nici **tîlharului**, nici femeii desfrînate, nici nimănui Hristos n-a răspuns: "Mergi și vei veni la Mine

îndoială, spre deosebire de farisei, de cărturari. Şi Însuşi Hristos, cu sfînta Sa gură a spus: "Adevărat vă spun că vameşii şi desfrînatele vor intra înaintea voastră în Împărăţie!"

Aşa că şi noi, care sîntem păcătoşi, putem primi atingerile iubirii Dumnezeieşti. E adevărat, nu o putem avea în toată vremea, pentru că aceasta este starea celor desăvîrşiţi, dar nouă nu ne este străină dragostea. Şi toată strădania noastră este să fim cît mai atenţi la aceste atingeri, şi să le căutăm. Şi dacă le-am primit, să căutăm să nu facem lucrurile, să nu vorbim cuvintele şi să nu primim gîndurile care îndepărtează de la noi pe Dumnezeul cel Atotiubitor.

Iată cum iubirea este tămăduitoare, cum ne izbăveşte cel mai repede de păcate. Iubirea trece peste toate nevoinţele, peste toate convenţiile, şi ne atrage Harul Duhului Sfînt!

Nu doar Ioan Scărarul vorbeşte despre aceasta. Vorbesc şi alţi Părinţi. Părintele Porfirie zice: "Cea mai simplă cale de despătimire este iubirea!" Sigur că este un cuvînt foarte greu: păi, de unde s-o luăm dacă sîntem păcătoşi?! De la Dumnezeu, încercînd să păzim poruncile Lui de temelie. Cum primim iertare prin iubire mai degrabă decît prin nevoinţă? Ce este aceasta? Aceasta este să ne adîncim în sufletul nostru, să cugetăm adînc la tainele mîntuirii, şi aşa cum vrem noi să fim iertaţi, să iertăm pe aproapele nostru.

Tot Hristos ne pune înainte ce înseamnă să iubim pe aproapele nostru: "Ce voiţi să vă

facă vouă oamenii, faceți și voi lor!" Voiți să **vă** iertе? Iertați și voi! Voiți să se poarte **frumos**, să fie atenți cu voi? Fiți și voi! Ei, **pentru** această iertare și dragoste pe care o **avem** față de aproapele nostru, Dumnezeu **varsă** dragostea Sa asupra noastră, cunoaștem **dragostea** lui Dumnezeu și ne **ușurăm** de **păcate**.

Spunea unul din Părinți... chiar părintele **Porfirie** spunea: "De ce te **străduiești** să scoți **întunericul** din cameră? Fă o găuriță și las' să **intre** lumina, și întunericul de la sine va dispărea! **Deschide** geamul!" Ei, noi ne întoarcem, ne **chinuim** cu păcatele noastre, le scormonim, le **întoarcem** pe toate părțile, ne sfîșiem ... de parcă **ar** sta în puterea noastră să ne izbăvim de ele! **Mult** mai simplu, spune Părintele Porfirie, **deschide** o portiță prin care să intre Lumina **Dumnezeiască** și întunericul, și sfîșierile tale de **la** sine se vor risipi! Această portiță este gîndul **bun**, gîndul luminos pe care noi trebuie să-l avem **despre** aproapele nostru, despre Dumnezeu.

Noi L-am văzut, L-am cunoscut pe Dumnezeu. Hristos S-a descoperit **nouă** ca un Dumnezeu Care poate ierta păcatele într-o clipă! Nu înseamnă nimic pentru Dumnezeu să ierte păcatele. Păi, la toți păcătoșii le **răspundea**: "Mergi, iertate sînt păcatele tale! Mergi în pace și nu mai păcătui!" Tuturor le-a răspuns așa. Niciodată n-am auzit, nici vameșului, nici **tîlharului**, nici femeii desfrînate, nici nimănui Hristos **n**-a răspuns: "Mergi și vei veni la Mine

săptămîna viitoare, şi-atunci o să mai stăm de vorbă, să vedem ce-ai înţeles tu din cc ţi-am spus Eu." Nu! Ci tuturor care veneau la El cu credinţă, le spunea: "Iertate sînt păcatele tale! Mergi în pace şi nu mai păcătui!"

Mai ales prin întîmplarea cu tîlharul ne cutremurăm noi de iubirea lui Dumnezeu. Acesta este Hristos aşa cum ni-L vesteşte Evanghelia. N-avem alt Hristos, n-avem alt Dumnezeu! Tocmai de aceea a gîndi cu dragoste la Dumnezeu este cea mai mare nevoinţă! Este primul lucru pe care îl cere Dumnezeu de la noi! Care este întîia poruncă? Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din tot cugetul tău, din toată puterea ta, din toată tăria, din tot sufletul. "Păi, cum să Te iubesc, Doamne, dacă sînt păcătos!?! Cum îmi pui chiar ca început şi temelie această cerere? Tu nu ştii că dragostea stă, în *Scara* Sfîntului Ioan Scărarul, la urmă de tot?" "Da, ştiu. Dar tu iubeşte-Mă, n-am spus ca Ioan Scărarul, ci iubeşte-Mă din tot sufletul *tău*, sufletul *tău* aşa cum este el. Eu nu îţi cer să Mă iubeşti ca Arhanghelii Mihail şi Gavriil, nu-ţi cer să Mă iubeşti ca Preasfînta şi Preacurata Mea Maică, nu-ţi cer să Mă iubeşti acuma ca un Sfînt, ci doar atît: să Mă iubeşti din toată vîrtutea cugetului *tău* şi a sufletului *tău*, aşa cum este el, dar celelalte ştiu Eu să le adaug, să le înmulţesc, şi dacă vei păstra acest cuget pururea întins spre Mine, din neputinţa ta Eu pot să-l cresc şi să-l desăvîrşesc pînă la dragostea cea pe care o vedem la Sfinţi!".

Așa că, datori sîntem să cugetăm la iubirea Dumnezeiască, chiar dacă sîntem păcătoși, pentru că doar din această iubire noi putem ierta pe ceilalți.

Să știți că, dacă cineva nu poate ierta pe aproapele său, dacă îl judecă, e numai pentru că nu a cunoscut încă iertarea Dumnezeiască, dragostea Dumnezeiască asupra sa. De ce? Pentru că nu crede că o poate primi, nu are credință. Credința e începutul a toate. Prin credință se deschid Cerurile, se iartă păcatele și putem ajunge în fața lui Dumnezeu, azi, acum, așa cum a ajuns tîlharul. Prin credință.

Credința este un dar, dar este și o nevoință. Dacă ar fi fost credința doar un dar, Hristos nu și-ar fi mustrat ucenicii cu diverse ocazii, numindu-i puțin-credincioși: "Puțin-credincioșilor, de ce v-ați îndoit?" Și-atunci cînd s-a întîmplat furtuna pe mare, și-atunci cînd n-au reușit să tămăduiască îndrăcitul, îi ceartă pentru că sînt puțin-credincioși. I-a certat și după Înviere, că n-au crezut pe femeile mironosițe cînd le-au vestit că Hristos a înviat. "Puțin-credincioșilor!" Prin aceste mustrări, Hristos ne arată că darul credinței pe care l-am primit poate fi înmulțit și trebuie înmulțit! Să credem lui Hristos cuvintele pe care le-a zis!

Sfîntul Siluan Athonitul povestește o întîmplare despre un schimonah din Sfîntul Munte care, pe patul de moarte, s-a spovedit starețului, și aștepta să moară. Dar tot nu-și găsea el liniștea, pentru că a zis că "trebuie să

vină Părintele Macarie să-l spovedească pe el...", că atunci o să aibă el dezlegare de sfîrşit, că simte el că nu i s-au iertat lui cu totul păcatele şi "să vină Părintele Macarie să mă spovedească pe mine!" Şi părinţii s-au dus şi l-au chemat pe Părintele Macarie şi l-a mai spovedit o dată, dac-aşa a vrut el. S-a liniştit şi-a murit cu pace. Şi zice Sfîntul Siluan: "Oare de prima dată nu i se iertaseră păcatele, de la spovedania stareţului?" Zice: "Da, i se iertaseră, dar pentru că el nu credea că i s-au iertat, rămîneau asupra lui." Dacă a vrut el să-l mai spovedească o dată Părintele Macarie, iaca l-a mai spovedit, şi dacă el a crezut, a primit uşurare. Şi spune Sfîntul Siluan: "Este foarte important să credem în Tainele Bisericii, să avem această putere a credinţei, că primim, într-adevăr, iertarea, binecuvîntarea, mila şi dragostea lui Dumnezeu."

Părintele Porfirie, într-una din cărţile pe care i le-am citit, revenea obsedant spunînd că: "Întotdeauna îmi era bine şi uşor: chiar dacă greşeam, mă duceam la părintele, mă spovedeam şi ieşeam de acolo zburînd, pentru că aveam eu acest dar de a crede că în spovedanie mi se iartă păcatele." De cîteva ori revine obsedant numind "dar dumnezeiesc" credinţa că păcatele ni se iartă prin spovedanie. La fel şi Sfîntul Siluan povesteşte despre un oarecare mujic din Rusia care săvîrşise omor, şi-l vede la joc în sat! Juca...! Şi-l întreabă: "Cum îndrăzneşti tu să joci, dacă tu ai săvîrşit ucidere?" La care el spune: "Da, eu m-am spovedit, am

luat canon, mi-am făcut canonul şi acuma dacă Dumnezeu pe mine m-a iertat...!?"

Aceasta nu este împietrirea sufletească în care trăiesc mulţi oameni, ci este un dar dumnezeiesc, chiar de a crede că Dumnezeu ne-a iertat. Dacă tu nu mai revii la păcat, arăţi că ai primit iertarea lui Dumnezeu. Care este semnul iertării? Ne spune Sfîntul Isaac Sirul: "Să urîm păcatul!" Deci atunci cînd noi simţim cu toată fiinţa noastră, cu toată inima noastră că urîm păcatul pe care mai înainte îl iubeam. Ceea ce pînă nu demult ne aducea plăcere şi care ne scotea din rînduiala noastră, dintr-o dată ne trezeşte repulsie, groază, urîciune şi ne temem să ne mai gîndim la păcatul pe care l-am făcut, pentru că am înţeles în toată fiinţa noastră că el stă între noi şi Dumnezeu. Deci acesta este semn că ai primit iertare de la Dumnezeu.

Asta nu înseamnă că nu te poţi întoarce oricînd la acel păcat. Nu trebuie să ne culcăm pe urechea asta şi să spunem că: iată, Dumnezeu mi-a iertat păcatul! Dumnezeu ştie să ierte, dar tu adu pocăinţa pînă la sfîrşitul vieţii tale. În schimb, iată că Dumnezeu ridică de la tine această sfîşiere pentru un păcat anume din cauza căruia tu nu poţi vedea frumuseţea vieţii duhovniceşti, frumuseţea lui Dumnezeu, dragostea Lui. Nu-L poţi contempla, pentru că, spune şi Sfîntul Nicolae Cabasila: "Doar cel care este mulţumit, care se simte împlinit, poate să nu invidieze pe cineva, poate să nu-l mai judece." De ce? Pentru că el are pe Dumnezeu.

Aşa că este foarte important să creştem în această dragoste prin contemplaţie şi prin îndepărtarea de judecată, de cîrtire, de invidie, de mînie, de toată răutatea care se îndreaptă asupra aproapelui, pentru că cei care lucrează astfel dobîndesc cel mai grabnic iertarea păcatelor. De ce? Pentru că însuşi Hristos spune: "Precum judecaţi, aşa veţi fi judecaţi! Cu ce măsură măsuraţi, cu aceea vi se va măsura!" Deci, după cum iertaţi, aşa veţi fi iertaţi. Şi chiar la rugăciunea "Tatăl Nostru" cînd a vrut să ne arate tuturor cum trebuie să ne rugăm, ne-a pus această cerere şi această condiţie: "Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri!"

Aşa că: aceasta este tema conferinţei noastre şi aceasta este măsura şi cîntarul vieţii noastre duhovniceşti. Vrei să ştii ce părere are Dumnezeu despre tine? Uită-te ce părere ai tu despre aproapele tău. Care este aproapele tău? Păi, care ar fi omul de care îţi place cel mai puţin pe lumea asta? Acela este aproapele tău! Şi cînd vei birui în tine această neplăcere, acest disconfort pe care ţi-l aduce gîndul la el, prezenţa lui, atunci vei cunoaşte că Dumnezeu te-a iertat pe tine, pentru că El Însuşi a spus aşa.

Iată cum trebuie să înţelegem cuvintele Sfîntului Ioan Scărarul şi ale altor Sfinţi, cînd spun că prin dragoste ajungem cel mai repede la desp ătimire, şi cel mai repede ni se iartă păcatele, mai repede decît prin orice nevoinţă. Şi ceea ce alţii nu pot dobîndi în zeci de ani de asceză, şi nu

asceză din care ducem noi, ci asceză din aceea despre care citim în *Scara* Sfîntului Ioan, că erau călugări care nu dormeau în pat de zeci de ani, nu se așezau nici pe scaun, ci se sprijineau doar de perete și, cu toate acestea, nu puteau dobîndi – spune Sfîntul Ioan Scărarul – ceea ce un om cu inima iubitoare dobîndește într-un ceas de plîns. Așadar, această iubire, o iubire încă nu a celor desăvîrșiți, ci o iubire a omului care încă se mai luptă cu păcatele sale, pentru că de vreme ce a căzut în păcat înseamnă că este luptat de patimi și este luptat foarte tare, pentru că, avînd iubire, totuși cade. Înseamnă că este luptat de patimi mai mari decît ale unui om obișnuit. Dar, prin raportare cu dragoste la aproapele nostru: iertînd, nejudecînd, căpătăm și noi degrabă ușurare sufletelor noastre tămăduind toată durerea și amărăciunea, stare din care omul poate trece la starea de mulțumire neîncetată pe care o aduce lui Dumnezeu și doxologie. Pentru că omul care este chinuit de patimi, de păcate, care este încă rănit cere neîncetat mila lui Dumnezeu, iar aceasta este încă o stare de rob. Și doar cel care a simțit asupra sa iertarea și binecuvîntarea lui Dumnezeu, așa cum a simțit-o femeia samarincancă dintr-odată, nu-și mai găsește locul de bucurie, bucurie duhovnicească și proslăvește pe Dumnezeu în inima sa.

Acesta este drumul, este anevoios, este cu șchiopătări, nu este drept, pentru că Însuși Dumnezeu ni l-a lăsat așa, ca să nu ne fie prea

uşor, pentru că dragostea cu ostenealã şi cu jertfă se dobîndeşte. Dar nu trebuie să ne fie străin şi nu trebuie să ne pară chiar atît de îndepărtat, cu toate că, pînă la sfîrşitul vieţii noastre, trebuie să ne considerăm nişte oameni străini de dragoste, nişte oameni neputincioşi, nişte oameni care încă nu au început să trăiască viaţa creştină, dragostea creştină.

Dumnezeu să ne ajute, să ne povăţuiască cu harul Său, pentru că doar prin harul lui Dumnezeu putem pricepe dragostea Lui, putem pricepe taina întrupării Lui, taina Sfintei Treimi, taina prin care Dumnezeu, în Duhul Sfînt, lucrează mîntuirea noastră şi ne face părtaşi la bucuria veşnică, la iubirea veşnică în care vor petrece toţi sfinţii împreună cu Dumnezeu, în veci. Amin.

* * *

De ce a mai creat Dumnezeu lumea dacă deja crease lumea nevăzută, cerurile unde îngerii Îl slăveau? La ce l-a mai creat pe om dacă ştia că va cădea în păcat? Dacă omul nu mai cădea în păcat, Îl mai trimitea pe Mîntuitorul Hristos în lume?

Tocmai prin aceasta se vede dragostea lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu n-ar fi fost Atotştiutor, am fi putut înţelege mai uşor faptul că l-a creat pe om - un om care mai tîrziu se va întoarce de la El, Îl va trăda, şi nu se va opri aici, ci pînă la urmă se va ridica împotriva Ziditorului, şi atunci cînd acest Ziditor va veni către el să-l readucă la dragostea Sa, omul Îl va răstigni -, dar tocmai în aceasta se vede iubirea necuprinsă şi de negrăit a lui Dumnezeu.

Da, Dumnezeu crease lumea nevăzută, crease îngerii, dar toate acestea pregăteau doar venirea omului în lume. Sfîntul Grigorie de Nyssa zăboveşte în special asupra acestui amănunt: că omul, cea mai minunată făptură din univers şi singura zidită după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, n-a fost făcută chiar dintîi, ci la urmă de tot. Chiar după ce s-au făcut ierburile şi pomii, apa, copacii, florile. Zice: "De ce a făcut aşa Dumnezeu, de ce nu a respectat o ierarhie?" Păi tocmai pentru că toate au fost făcute pentru om!

Sfîntul Grigorie de Nyssa compară venirea omului în lume cu venirea unui oaspete mult iubit şi mult aşteptat. Dumnezeu, cînd a voit să-l aducă pe om în lume, i-a pregătit întregul Univers ca pe un palat preafrumos: cerul, stelele, apele

frumoase, mult mai frumoase decît le vedem noi astăzi, flori frumos colorate, mirosuri felurite, păsări, fluturi... ce n-a făcut Dumnezeu?

Deci, toate acestea le-a pregătit şi le-a întins înaintea omului atunci cînd a voit să-l invite în lume. L-a adus ca pe un fiu de împărat în acest univers atît de minunat, special zidit şi adus din nefiinţă la fiinţă pentru om. Tocmai aici se vede marea iubire a lui Dumnezeu, că după toate acestea, acest om căruia i-ar fi suficiente toate darurile văzute şi nevăzute care i-au fost încredinţate, ci pînă şi chipul şi asemănarea Sa Dumnezeu i le-a dăruit. I-a dăruit puterea de-a iubi, puterea de a contempla veşnicia şi frumuseţea, lumina cea necreată şi veşnică, i-a dat şi libertatea de a-şi urma gîndul, oricare ar fi el, i-a dat puterea să aleagă...

Ei, şi-acest om, cu toate acestea, se desparte de Ziditorul său, Îl vinde, Îl trădează, pînă la urmă Îl răstigneşte. Şi iarăşi zic: dacă Dumnezeu n-ar fi ştiut, n-ar fi fost atoateştiutor şi înaintevăzător, am fi putut înţelege. Dar Dumnezeu ştia că omul Îl va vinde. Mitropolitul Antonie al Surojului, care a plecat către Domnul cam de vreo doi ani, într-o omilie la Postul Naşterii, la Naşterea Domnului - chiar ne aflăm în acest post -, vorbea despre un aspect mai special al vieţii noastre, al existenţei noastre în univers. El a rostit o omilie în care vorbeşte nu atît despre credinţa omului în Dumnezeu, despre care vorbim atîta, ci despre credinţa lui Dumnezeu în om. Cîtă credinţă a avut Dumnezeu, cîtă încredere a avut în noi atunci cînd

ne-a zidit, şi totodată ştia că noi Îl vom vinde. Cîtă dragoste! Cîtă nădejde că noi pînă la urmă ne vom întoarce!

Şi dacă Dumnezeu în atotputernicia Sa ne-ar fi mişcat cursul vieţii noastre, gîndurile noastre înspre Sine, am mai fi înţeles această nădejde a Lui şi încredere pe care a pus-o în noi. Dar nici aceasta nu face! El ne lasă să venim liberi către El. Nu voieşte nicidecum să se atingă de credinţa noastră, de hotărîrea noastră. Cu atîta gingăşie se apropie de făptura Sa, de om, cu atîta respect, cu atîta evlavie putem spune, încît îşi lasă pe cei mai strălucitori sfinţi, de exemplu pe Prorocul David, despre care spune: "Am aflat pe David, bărbat după inima Mea" - ei, pe acest bărbat după inima Sa care Îl iubea atît de mult şi care-L slujea din toată inima sa, şi care a rostit cele mai înalţătoare şi mai frumoase cuvinte de dragoste, de mulţumire, de tînguire către Dumnezeu, aşa cum le găsim noi în *Psaltire*, aceste cuvinte pe care Biserica le cîntă pînă astăzi şi pînă la sfîrşitul veacurilor, pentru că toate slujbele noastre sînt pline de cuvinte din psalmi - ei, acest bărbat atît de minunat, bărbat după inima lui Dumnezeu, a fost lăsat de Dumnezeu să cadă într-un păcat aşa de ruşinos şi aşa de urît cum este violul. Acest mare Proroc, care vedea slava lui Dumnezeu, într-o seară, plimbîndu-se pe acoperiş, a văzut pe nevasta unui general de-al său făcînd baie în rîu, a poftit-o, şi-a trimis o slugă, a adus-o şi-a violat-o. După care, nu s-a mulţumit cu asta, i-a omorît şi soţul. Şi nu era un soţ

oarecare, era generalul lui iubit care conducea oastea în război şi cu care n-a pierdut nici o luptă.

Iată că Dumnezeu nu a intervenit printr-o mişcare dumnezeiască să oprească gîndul Proorocului şi să-l întoarcă spre altceva: într-o clipă punea capăt căderii. Nu s-a atins. Aşa că, pentru aceasta este minunat Dumnezeu: că toate ştiindule dinainte, şi-a pus atîta nădejde şi dragoste în noi, ne-a chemat, ne-a aşteptat, şi iată că, uitaţivă, începînd de la Maica Domnului, care este cea mai mare între oameni, cea care s-a ridicat deasupra puterilor nevăzute despre care spuneţi că Dumnezeu le-a zidit bine înainte de a fi zidit lumea, iată că omul, în persoana Maicii Domnului a devenit "mai cinstită decît Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decît Serafimii".

Ei, pentru aceasta l-a zidit Dumnezeu pe om: pentru că ştia că va fi şi Maica Domnului, şi sfinţii care vor birui şi vor sfărîma trufia vrăjmaşului diavol care s-a lăudat împotriva Ziditorului, care din invidie a îndemnat pe făptura aceasta atît de minunată să se lepede de Dumnezeu, să-L trădeze, să-L vîndă şi chiar să-L răstignească în vremea lui Pilat din Pont. Dar omul, prin Maica Domnului, prin Sfinţi, a răspuns dragostei lui Dumnezeu şi a arătat măreţia gîndului care a stat la începutul venirii noastre din nefiinţă în fiinţă. A arătat înălţimea omului pe care o vedem în Maica Domnului.

Iată de ce Dumnezeu a adus pe om pe lume. Şi sfinţii se veselesc astăzi de faţa Lui,

dar şi Dumnezeu se veseleşte de sfinţii Săi, pentru că "minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi". La aceasta, trebuie să ştim, sîntem chemaţi cu toţii. Şi dacă este vreun rost pentru care am apărut pe lume, este acela de a răspunde dragostei lui Dumnezeu şi de a ne reîntoarce la starea noastră pe care a gîndit-o Ziditorul nostru pentru a petrece împreună cu El în bucuria şi în lumina şi în dragostea cea nesfîrşită, în veci.

Cum putem iubi pe cineva care permanent vrea să ne facă rău? Cum am putea depăşi acea barieră care ne împiedică să-l iubim şi pe acel ultim om pe care am vrea să-l vedem aproapele nostru?

Tot cu gîndul la Hristos. Toate să se facă cu mintea îndreptată spre Hristos. Să ne întrebăm cum îl vede Hristos pe acest om rău din faţa noastră? Pentru că eu îl văd aşa cum îl văd. Şi cum îl vede Hristos? Nu ştim cum îl vede, dar a murit pentru el.

Să ne aducem aminte, atunci cînd sîntem chinuiţi de gînduri rele asupra aproapelui, că şi pentru acesta a murit Hristos. Acesta este gîndul pe care ni-l propune Apostolul Pavel atunci cînd vrea să ne izbăvească de judecată. "Cine eşti tu - zice Apostolul - ca să judeci sluga altuia?" Sau: "Ia seama să nu sminteşti pe fratele tău mai mic pentru care a murit Hrisos!"

Gîndul acesta este cel mai adînc, pentru că înşişi apostolii îl aveau şi acesta stă înaintea

a toate: să ne aducem aminte că pentru acest om rău, păcătos, a murit Hristos.

Același apostol Pavel ne invită să medităm și asupra faptului că Hristos a murit pentru noi pe cînd noi încă eram păcătoși. Adu-ți aminte că a fost vreme în care tu nu L-ai cunoscut pe Hristos, pentru că, chiar dacă a și crescut într-o familie credincioasă, fiecare dintre noi, uitîndu-se în urmă, vede cîte neajunsuri, cîte confuzii a avut în mintea sa în drumul către perceperea dreaptă a lui Dumnezeu. Și cu toate acestea, tu iubeai pe Dumnezeu, veneai înaintea Lui, te rugai, plîngeai, primeai iertare, te bucurai și-ți părea că ai tot ce-ți trebuie. Dar de la o vreme, descoperim cît de nedesăvîrșiți eram noi: credeam tot felul de ciudățenii. "A, da eu credeam că Maica Domnului s-a născut prin coastă..." sau "eu credeam cutare sau cutare lucru ..." și, cu toate acestea, Dumnezeu căuta spre tine. Făceai o grămadă de fapte păcătoase despre care credeai că sînt bune, și Dumnezeu te ierta.

Așa să vezi și pe aproapele tău: că, dacă săvîrșește vreo greșeală, o face din neștiință și că Dumnezeu îl judecă în această neștiință, și că vede ceea ce tu nu vezi. Și așa cum te vedeai pe tine cînd aveai atîtea lipsuri - dar dacă te-ai fi văzut de-a lungul vremii ieșind din labirinturile neștiinței și ale neputinței, te-ai fi osîndit -, așa să judeci și pe aproapele.

Așadar, să nu uităm că Dumnezeu îl iubește pe fiecare în starea în care este și

cunoaşte despre fiecare dintre noi lucrurile pe care noi nu le ştim, pentru că noi judecăm la arătare, iar Dumnezeu judecă cele de taină, vede şi pocăinţa viitoare pe care tu nu o vezi. În acest fel să ne apropiem de oamenii din faţa noastră, de oamenii care nu ne plac, care ne irită, ne tulbură, ne nemulţumesc: întrebîndu-ne întotdeauna ce gîndeşte Hristos despre acest om şi spunîndu-ne că Hristos a murit pentru el şi prin aceasta şi-a arătat desăvîrşita dragoste pe care o are şi pentru tine, şi pentru el.

În urma unor traume din copilărie - am fost crescută de bunici şi nu de părinţi -, confund dragostea cu desfrînarea. Dacă îmi arăţi dragoste, îmi vorbeşti frumos, mă luptă desfrînarea. Cum să mă lupt cu această neputinţă?

Este firească această reacţie. Este întru totul normală. Şi trebuie să fim foarte atenţi atunci cînd petrecem vremea împreună - bărbaţi cu femei -, pentru că este foarte uşor să trecem din dragoste duhovnicească în dragostea firească. Pentru aceasta trebuie să evităm discuţiile prea lungi şi aflările împreună în locuri mai ferite. Şi dacă ne prindem asupra unor astfel de gînduri, care, repet, sînt firesti şi nu doar firesti, sînt inevitabile: atunci cînd petreceţi mai multă vreme bărbat şi femeie tînără - fie că sînt studenţi, fie că sînt seminarişti -, şi nu aveţi aceste gînduri unul faţă de altul, să ştiţi că aveţi o problemă, aveţi o ispită. Şi spun asta nu pentru

a glumi, ci pentru că acest pericol ni-l pune înainte Sfîntul Ioan Scărarul. El spune: "La seama, pentru că dracul desfrînării se poate preface feciorelnic!, căci aşa cum vulpea se preface moartă pentru a prinde pasărea care vine să o ciupească, aşa şi dracul curvici se poate preface feciorelnic."

Adică să vezi că nu gîndeşti nimic necurat cînd... "stau de vorbă cu cutare, chiar dacă este frumos sau frumoasă, chiar dacă este tînăr, ne înţelegem foarte bine, şi chiar n-am nimic şi din cauza asta pot sta mai mult" - pentru că îţi pregăteşte o capcană. Atunci cînd vedem aceste gînduri în noi, cînd ne războieşte patima, ne ferim mai uşor pentru că vedem pericolul, dar cînd nu-l mai vedem ni se pare că sîntem grozavi: putem rămîne împreună şi o noapte, pentru că "n-avem nimic, ne cunoaştem de atîta vreme şi niciodată nu am avut astfel de gînduri" şi... "vai părinte... uite ce s-a întîmplat!"

Mi-a povestit unul din duhovnici un caz: a venit la el la spovedanic o femeie în vîrstă, cam de vreo 60 de ani. Femeie care pînă la acea vîrstă a fost fecioară. Cu osteneală, cu nevoinţă, a trăit o viaţă în curăţie. Şi zice: "Părinte, aveam un vecin care mai tot venea pe la mine. Şi-a venit într-o zi şi mi-a tăiat lemne pentru că era iarnă şi n-avea cine să-mi taie lemne. Şi dacă mi-a tăiat lemnele, şi era frig, l-am chemat în casă. Şi dacă tot l-am chemat în casă, ne-a luat moleşeala şi-am zis hai să ne punem pe cuptor împreună. Unde să mă gîndesc eu, cîţi ani am

trăit, şi el bătrîn şi eu bătrînă... şi zice, părinte, ne-am aprins ca doi tineri şi... am făcut ceea ce face toată lumea!" Femeie la şaizeci de ani, cît s-ar părea, c-un moş... care i-a tăiat lemne! Şi, studenţi, oameni de 20, de 25 de ani, stau, povestesc... "N-avem nimic, părinte!" luaţi seama.

Aşa că, este normal să avem aceste gînduri, aceste deprinderi, mai ales cînd cineva se poartă frumos cu noi, ne înţelege, ne atrage atenţia, şi să biruim în noi aceste porniri - repet: firești, normale - fiindcă mai mare pericol este să nu le avem, şi mai mari pericole ni se pregătesc. Luptaţi cum puteţi, cu rugăciune şi ştiind că toţi sfinţii au dus această luptă pe care o porţi şi tu. Că nu eşti anormal, eşti un om normal, aşa cum ne-a zidit Dumnezeu şi ne-a lăsat în Valea aceasta a Plîngerii.

Părinte aţi auzit, desigur, de spectacolul de zilele trecute de la Iaşi, pus în scenă de mame sonore. Este o piesă de teatru blamînd pe Domnul Hristos şi pe Maica Sa. Ce părere aveţi despre această manifestare de goliciune adamică sau de mesajul piesei, blasfemie, satanism, mai cu seamă în perioada în care ar trebui să fim mai inocenţi ca oricînd.

Nu ştiu, n-am auzit. Eu nu atrag atenţia la lucrurile astea. Ce, le putem noi opri? Şi pe vremea Apostolilor, şi pe vremea Sfinţilor erau tot felul de manifestări din astea. Ieşeau actorii şi batjocoreau Evanghelia. Dar avem doi sfinţi

a glumi, ci pentru că acest pericol ni-l pune înainte Sfîntul Ioan Scărarul. El spune: "la seama, pentru că dracul desfrînării se poate preface feciorelnic!, căci aşa cum vulpea se preface moartă pentru a prinde pasărea care vine să o ciupească, aşa şi dracul curviei se poate preface feciorelnic."

Adică să vezi că nu gîndeşti nimic necurat cînd... "stau de vorbă cu cutare, chiar dacă este frumos sau frumoasă, chiar dacă este tînăr, ne înţelegem foarte bine, şi chiar n-am nimic şi din cauza asta pot sta mai mult" - pentru că îţi pregăteşte o capcană. Atunci cînd vedem aceste gînduri în noi, cînd ne războieşte patima, ne ferim mai uşor pentru că vedem pericolul, dar cînd nu-l mai vedem ni se pare că sîntem grozavi: putem rămîne împreună şi o noapte, pentru că "n-avem nimic, ne cunoaştem de atîta vreme şi niciodată nu am avut astfel de gînduri" şi... "vai părinte... uite ce s-a întîmplat!"

Mi-a povestit unul din duhovnici un caz: a venit la el la spovedanie o femeie în vîrstă, cam de vreo 60 de ani. Femeie care pînă la acea vîrstă a fost fecioară. Cu osteneală, cu nevoinţă, a trăit o viaţă în curăţie. Şi zice: "Părinte, aveam un vecin care mai tot venea pe la mine. Şi-a venit într-o zi şi mi-a tăiat lemne pentru că era iarnă şi n-avea cine să-mi taie lemne. Şi dacă mi-a tăiat lemnele, şi era frig, l-am chemat în casă. Şi dacă tot l-am chemat în casă, ne-a luat moleşeala şi-am zis hai să ne punem pe cuptor împreună. Unde să mă gîndesc eu, cîţi ani am

trăit, şi el bătrîn şi eu bătrînă... şi zice, părinte, ne-am aprins ca doi tineri şi... am făcut ceea ce face toată lumea!" Femeie la şaizeci de ani, cît s-ar părea, c-un moş... care i-a tăiat lemne! Şi, studenţi, oameni de 20, de 25 de ani, stau, povestesc... "N-avem nimic, părinte!" luaţi seama.

Aşa că, este normal să avem aceste gînduri, aceste deprinderi, mai ales cînd cineva se poartă frumos cu noi, ne înţelege, ne atrage atenţia, şi să biruim în noi aceste porniri - repet: firești, normale - fiindcă mai mare pericol este să nu le avem, şi mai mari pericole ni se pregătesc. Luptaţi cum puteţi, cu rugăciune şi ştiind că toţi sfinţii au dus această luptă pe care o porţi şi tu. Că nu eşti anormal, eşti un om normal, aşa cum ne-a zidit Dumnezeu şi ne-a lăsat în Valea aceasta a Plîngerii.

Părinte ați auzit, desigur, de spectacolul de zilele trecute de la Iași, pus în scenă de nume sonore. Este o piesă de teatru blamînd pe Domnul Hristos și pe Maica Sa. Ce părere aveți despre această manifestare de goliciune adamică sau de mesajul piesei, blasfemie, satanism, mai cu seamă în perioada în care ar trebui să fim mai inocenți ca oricînd.

Nu ştiu, n-am auzit. Eu nu atrag atenţia la lucrurile astea. Ce, le putem noi opri? Şi pe vremea Apostolilor, şi pe vremea Sfinţilor erau tot felul de manifestări din astea. Ieşeau actorii şi batjocoreau Evanghelia. Dar avem doi sfinţi

care oarecînd au fost actori. Nu-mi vine numele lor acuma în minte, dar îi avem în Sinaxar. * Unul dintre ei îl juca pe Mîntuitorul într-o piesă de acest fel, de batjocură. Şi cînd a fost să imite răstignirea, a venit Harul Sfînt peste el şi el a primit revelaţia jertfei lui Dumnezeu, a Mîntuitorului, pentru oameni şi a mărturisit pe Hristos ca Dumnezeu, s-a pocăit şi îl avem Sfînt în Sinaxar. Aşa că nici nu te miri ce se poate întîmpla şi cînd poate veni harul lui Dumnezeu. Atunci cînd umblă el gol pe acolo şi i se pare că e Adam, poate avea revelaţia goliciunii sale sufleteşti, ca făptură. El este gol pe pămînt, un muritor şi nu are nimic. Dumnezeu ştie ce are, ce-avem noi să-i judecăm? Dacă nu-i putem opri, ce, să-i judecăm? Trecem pe lîngă ei. Şi Apostolii treceau pe lîngă ei. Ia să vedem în Epistolele Apostolilor, pe care le avem cuprinse în Sfînta Scriptură, de cîte ori se vorbeşte aşa cu rîvnă şi cu patos despre băile publice ale romanilor, despre circurile lor, despre teatrul care era pornografie la ei, în toată puterea cuvîntului? Aşa avem din mărturiile istorice, ce să o tot dăm la deal, la vale? Sfinţii Apostoli ştiau toate treburile astea. Îi vedeţi vreodată preocupaţi de astea în Epistolele lor? Vorbesc despre Biserică, vorbesc despre Hristos, vorbesc despre patimile noastre, cum trebuie să ne purtăm, cum trebuie să iubim. Şi nu fac atîta

*De exemplu, Sf. Mucenic Porfirie, prăznuit la 4 noiembrie.

caz, „vai ce vremuri trăim!"... Şi umblau femei goale, şi se violau copiii, şi era o nebunealâ, nebuneala de pe lume, cam cum sîntem astăzi. Să ne uităm la sufletele noastre, pentru că nu le putem opri. Apostolii, luminaţi de Duhul Sfînt şi oamenii lui Dumnezeu, îşi dădeau seama că nu stă în puterea noastră omenească să le oprim şi nu este chemarea noastră să le oprim. Chemarea noastră personală a fiecăruia e curăţarea de patimi. Nu face tu şi nu îi învăţa pe alţii să meargă la spectacolele astea şi e destul. Şi dacă te întreabă cineva, spui că astea nu-s lucruri bune, n-avem nevoie de ele. Dar să le opreşti nu poţi şi nici nu merită să vorbim despre ele acum.

Cum să iubesc o femeie care face aşa ceva?

Da ce, cum s-o iubeşti? S-o ierţi, ca pe un om. Ce, ea ştie ce face? „Iartă-i Doamne că nu ştiu ce fac." Păi dacă ar şti ce face, ar cădea în faţa Domnului şi ar plînge. Vă daţi seama ce ruşine îi vine atuncea cînd Dumnezeu, o să vină..., o să dea Dumnezeu şi o să vină la pocăinţă. Nu-ţi dai seama cum o să plîngă şi o să-i fie ruşine. Păi gîndeşte-te la ruşinea ei. Zi: „Doamne, iart-o, că nu ştie ce face." Odată, Sfîntul Non, episcop, stătea pe scările bisericii cu un sobor de episcopi şi vorbeau treburi Dumnezeieşti. Atunci, pe alături trecea cea mai vestită desfrînată a cetăţii, pe nume Pelaghia, înconjurată de o suită de tineri, cu parfumuri, cu miresme. Femeia aceasta era atît de frumoasă, încît Sfîntul Non s-a oprit din discuţia lui, s-a uitat la ea, s-a uitat, s-a uitat, s-a uitat... şi

a petrecut-o cu privirea pînă s-a dus. Ceilalți episcopi și-au întors privirea, să nu vadă această necuviință. La care Sfîntul Non, după ce a trecut, a zis: „Părinților, oare n-ați văzut frumusețea acestei femei? N-ați văzut cît de frumoasă și de minunată era? Cu adevărat, cînd mă uitam la ea, m-am gîndit: cît timp pierde ea la oglindă, să se împodobească, să se parfumeze, să se spele pentru niște iubiți pămîntești, stricăcioși. Și eu pentru Mirele Ceresc nu-mi împodobesc sufletul, nu-mi fac atîta vreme."

Iată la ce s-a gîndit un om curat, al lui Dumnezeu! Și știți ce s-a întîmplat? Această desfrînată a auzit ce a spus Sfîntul Non și a venit a doua zi la el, cu bani, bogății și a zis: „Am greșit, ce să fac? Uite toate astea pe care le-am făcut ți le dau ție, le dau la Biserica ta." Și Sfîntul îi zice: „Ce-mi trebuie mie bogății agonisite prin păcat? Uite, le adunăm aicea și le dăm foc, ca să arătăm că noi n-avem parte la păcat și nu ne trebuie toate răsplătirile lui!" Și le-a dat foc. A primit botezul și s-a retras într-o peșteră, unde s-a nevoit toată viața ei, cu numele de Pelagheu. Toți credeau că este bărbat. Că nu știa unde să se ascundă, dacă era vestită. Și au găsit-o moartă, și cînd au dat s-o dezbrace, au văzut că e femeie și au aflat că era vestita desfrînată de oarecînd. E Sfînta Pelaghia pe care o prăznuim noi, cuvioasă, în Sinaxarul nostru.

Iată cum se uitau sfinții. Iată ce poate face dragostea, o privire cu dragoste și o replică simplă, dar adîncă. Ce fac cu?... Bine, ea

[illegible] ea e goală, dar ce fac eu? Asta s-a [illegible] Sfîntul Non şi a găsit prilej de teologie [illegible] acest spectacol, prin vederea unei femei [illegible] şi frumoase. Bine, ea e goală pe [illegible] dar eu cum sînt? Cum sînt eu gol? Uită-te [illegible] uită-te la sufletul tău, că e gol de toată [illegible]! Aşa gîndeau sfinţii. Şi dacă avem [illegible] îndreptat către Dumnezeu şi către [illegible] noastre, toate sînt frumoase în jurul [illegible] toate sînt bune, toate sînt curate, toate [illegible] prilej de teologie, prilej de a ne gîndi la [illegible]nezeu, de a înainta în cunoaşterea lui [illegible]nezeu, în dragostea Lui. Iată cum putem [illegible] chiar şi o actriţă. Aşa au iubit Sfinţii, cum a [illegible] Sfîntul Non. Acuma nu înseamnă că trebuie [illegible] ducem să ne căscăm acolo la femei goale, [illegible], poate om fi ca Sfîntul Non.

Putem pomeni un spînzurat la Liturghie?

Un spînzurat, la Liturghie, nu. Pentru un [illegible]zurat vă puteţi ruga în chilia voastră. Aşa se [illegible]eau stareţii de la Optina, ei recomandau [illegible] rugăciune: „Cu judecăţile care ştii, [illegible]nne, miluieşte zidirea Ta." Aşa au simţit ei, [illegible] inima lor iubitoare, că putem îndrăzni să avem [illegible]jde, dar fără rugăciuni prea curajoase, ci [illegible] rugăciuni de felul: „Doamne, precum voieşti [illegible] în iubirea Ta de oameni, judecă".

Un protestant poate fi pomenit la proscomidie, dar un catolic?

Nu. Aici este o chestiune mai adîncă, este [illegible] de comuniunea euharistică, pe care noi

nu o avem nici cu protestanții, nici cu catolicii. Eu îi pomenesc atunci cînd desfac antimisul, la rugăciunea celor chemați.

Domnul ne-a dăruit libertatea, care este expresia cea mai mare a iubirii. Iubirea noastră față de aproapele trebuie să cuprindă și acest aspect, indiferent cît de decăzut moral este?

Da. Întotdeauna trebuie să respectăm libertatea celuilalt. Așa respectau Sfinții. Odată a venit la Părintele Selafiil un frate care se legase cu o femeie și i-a zis: „Părinte, eu nu mai pot trăi fără femei, mă duc în lume". La care Părintele i-a zis: „Du-te, cînd te-i sătura de dînsa, să vii înapoi." Aceasta este vederea oamenilor ajunși de acum la starea nepătimirii, pentru că știu că nu-l poți opri pe om de la păcat cu putere omenească. Doar harul Duhului Sfînt poate opri pe om de la păcat. Sfinții, pentru că erau plini de Duh Sfînt, știau asta.

Gîndiți-vă că în puterea lui Dumnezeu stă să oprească lumea în loc, să ne facă pe toți ca pe niște stîlpi de foc pînă la cer, așa încît nimeni din noi nici măcar să mai gîndească ceva rău. Cu toate acestea, Dumnezeu veghează asupra întregii lumi și vede toate violurile care se fac, chiar acum, cînd vorbim noi aici, în lumea asta mare: crime, beții, hoții... le vede, le asistă și nu intervine în viața acestor oameni, pentru că îi așteaptă. Cu atît mai mult noi, cine sîntem noi ca să intrăm buzna în viața unui om, chiar dacă ni se pare că el este păcătos?

Despre Sfîntul Cuvios Ioan Persul se povestește următorul caz în Patericul Egiptean. A ieșit odată Sfîntul afară și a văzut un frate care păcătuia cu un copil care a fost adus pentru a fi tămăduit. Atunci Cuviosul și-a întors privirea și a zis: „Doamne, dacă Tu îi vezi și nu-i arzi, cine sînt eu ca să-i mustru?" Iată pînă unde mergeau sfinții cu nejudecarea. Lăsau totul în judecata lui Dumnezeu. Am bîrna mea în ochiul meu, de ce să văd paiul din ochiul aproapelui? Sigur că îl ajutăm pe aproapele nostru cînd este într-o ispită, îl sprijinim, dar nu-l agresăm cu „dragostea" noastră, nu-l împovărăm cu sfaturile noastre încît să-l facem să fugă de noi.

Dacă Hristos a murit pentru păcătoși, de ce oamenii care cad în păcate de moarte, din neputință, nu pot fi pomeniți la sfînta liturghie, care este cea mai puternică rugăciune? Nu au ei nevoie mai mare de jertfa lui Hristos?

Nu știu. În partea de unde vin eu se pomenesc, numai cei care s-au lepădat de credință nu se pomenesc. Sfîntul Serafim de Sarov spunea că cel mai mare lucru este să fii botezat ortodox. Pentru că oricine ar fi omul, fie și bețiv, și curvar, tot al nostru este și Biserica se roagă pentru el pînă la sfîrșitul vieții lui și poate să-l izbăvească, ceea ce nu se întîmplă cu cei nebotezați.

Sfîntul Ioan de la Kronștadt se ruga pentru musulmani. Sfîntul Ioan Gură de Aur se ruga pentru

păcătoşi. Ştiţi care a fost una dintre învinuirile aduse lui Ioan Gură de Aur la Sinodul de la Stejar? Unul din punctele de acuzaţie suna aşa: "L-am auzit pe acesta spunînd: de va cădea cineva de o mie de ori, de o mie de ori să vină la mine şi eu de fiecare dată îl voi ierta." Aceasta era o mare sminteală. Sfîntul Ioan Gură de Aur făcea sminteală prin această iertare pe care o dădea păcătoşilor ori de cîte ori veneau la el. Aceasta o vestea de pe amvon.*

Ei, cum vă gîndiţi, Sfîntul îi pomenea pe păcătoşii care cădeau, înainte ca ei să se întoarcă la el? Nu vedeţi ce vremi trăim? Ce-am fi făcut noi cu prorocul David care a căzut în păcat de moarte? L-am fi pomenit în Liturghie? Să nu uităm că prorocul David era în Legea Veche în care iudeii erau datori să-l omoare cu pietre pentru păcatul curviei, aşa cum îl vedem pe Fineas, care l-a omorît pe iudeul care a păcătuit cu o păgînă care a venit noaptea în tabără, iar Fineas a intrat în cort şi i-a omorît pe amîndoi şi aceasta, spune Scriptura, "i s-a socotit lui întru dreptate". Aşa vedeau iudeii desfrînarea şi aşa o pedepseau. Ce trebuiau să facă iudeii cu

---

* În vremea Sfîntului Ioan Gură de Aur (sec. IV-V), în Bizanţ, pocăinţa pentru păcatele de moarte era permisă o singură dată, fiind respinsă celor care repetau păcatele. Faptul că Sfîntul Ioan, chiar şi cu autoritatea sa de patriarh al Constantinopolului, oferea iertarea celor care se reîntorceau la păcatele lor, contravenea practicii bisericeşti din acea vreme. (Punctele de acuzaţie de la Sinodul de la Stejar pot fi găsite şi în volumul *Scrisori către Olimpiada*, apărută la editura *Deisis* din Sibiu.)

prorocul David după ce a căzut în păcat? Iată, astăzi, ne-am ruga noi pentru prorocul David?

Aşa că, să vedem cu înţelepciune şi cu dreaptă judecată toate acestea. Ce fel de păcat a săvîrşit Petru cînd s-a lepădat de trei ori de Hristos şi a zis "nu ştiu, nu-L. cunosc pe omul acesta"? Ce fel de păcat a săvîrşit, de moarte sau nu de moarte? A săvîrşit cel mai mare păcat care putea fi săvîrşit, s-a lepădat de Hristos cu jurămînt, nu o dată, ci de trei ori. Şi Hristos după Înviere vine la el şi-l întreabă: "Simone, fiul lui Iona, mă iubeşti tu mai mult decît aceştia?" Nu l-a întrebat simplu "Simone, mă iubeşti?" - chiar dacă pînă şi această întrebare ar trebui să sune ironic pentru noi, despre ce fel de dragoste putea fi vorba, de vreme ce L-a vîndut? -, dar Hristos nu doar că-l întreabă "Simone, mă iubeşti?", ci "Simone, mă iubeşti tu mai mult decît aceştia?" Adică decît ceilalţi apostoli. Acuma gîndiţi-vă la Petru, care L-a vîndut, şi acum trebuie să răspundă nu doar "da, Doamne, Te iubesc", ci "Te iubesc mai mult decît toţi aceştia". Petru ce spune? "Da, Doamne, Tu ştii că Te iubesc." Hristos ar fi putut spune: "Păi, cum mă iubeşti?" "Tu ştii toate - spune Petru -, ei poate nu înţeleg cum eu, chiar şi vînzîndu-Te, acum Te iubesc mai mult pe Tine, dar Tu ştii toate, Tu eşti Dumnezeu, Tu ştii tainele inimii, Tu ştii că omul poate fi cuprins de neputinţă şi poate cădea, dar el se ridică. Tu ştii plînsul meu de după cădere." Tradiţia spune că Apostolul Petru a plîns toată viaţa lui, că de cîte ori auzea cocoşul cîntînd, plîngea.

Aşa că, a căzut omul, a săvîrşit un păcat de moarte, dar oare noi îl rupem de la Biserică? Ne mai rugăm noi pentru el? Noi ştim pocăinţa lui? Noi ştim ce face el în camera lui după ce a căzut? Noi îl rupem de la comuniune, nu-l mai pomenim? Dumnezeu ştie toate şi ştie pentru ce-l pomenesc eu pe el, pe acest păcătos. Pentru că nu spun: "Doamne, dă-i lui cutare să fie aşa", nu, ci "precum voieşti, judecă". Şi Dumnezeu face cum crede de cuviinţă.

Mai ales că trăim vremea pe care o trăim. Unde nu vedem noi păcatul? Păi unde te întorci: şi la televizor, şi cînd ieşi afară, auzi, vezi, miroşi... Şi noi să aruncăm oamenii la gunoi, să-i aruncăm în iad dintr-o dată, pentru că au săvîrşit un păcat? E adevărat că sînt canoanele Părinţilor, dar ele trebuiesc puse înainte pînă la săvîrşirea păcatului, spre înfricoşare, dar dacă de acuma păcatul s-a săvîrşit, ce să mai vorbim de înfricoşare? De acum trebuie să arătăm dragoste pentru a-l aduce înapoi.

Apostolul Pavel, în Epistola către Corintheni, mustră un desfrînat, despre care zice că a săvîrşit o faptă care nici între păgîni nu s-a pomenit, că s-a culcat cu femeia tatălui său. Şi Apostolul le scrie să dea trupul acestuia satanei, ca măcar sufletul să se mîntuiască. Dar după o vreme scrie altă scrisoare, în care spune: "Iertaţi-l, ajunge lui mîhnirea pe care a avut-o din cauză că a fost despărţit de fraţi, ca nu cumva, fiind mîhnit peste măsură, să fie răpit de diavol". Aşa că l-a canonisit apostolul Pavel

pentru acest păcat, dar cînd a văzut că l-a cuprins deznădejdea şi putea să se piardă cu totul, îndată a scris şi a zis: "Iertaţi-l, ca să-l aducem înapoi, i-ajunge cît a pătimit."

Atît să canonisim şi să pedepsim cît să trezim rîvna în om, să-i trezim conştiinţa că el a făcut un păcat grav, că s-a despărţit de Dumnezeu. Dar cînd vedem că această despărţire devine povară pentru el şi-l face de deznădăjduieşte şi el întoarce spatele Bisericii şi merge şi săvîrşeşte păcatul ca unul care nu mai are nădejde, atunci ridicăm îndată toate de pe el, ca să-l cîştigăm. Aşa au făcut Apostolii, aşa au făcut Sfinţii Părinţi.

Aşa că şi noi trebuie să ştim că datori sîntem să ne rugăm pentru toţi şi Dumnezeu ştie cum o să-i judece. N-am avut noi luminare în mintea noastră ce-i păcat de moarte şi ce nu. Da, fapta cutare-i păcat de moarte, teoretic vorbind, dar ştii tu cum a socotit-o Dumnezeu pentru el? De ce te faci tu judecător, dacă nu ai această vedere? Da, el a căzut în desfrînare, dar ştii tu în ce viaţă a trăit el şi cum i-a socotit Dumnezeu păcatele lui? Roagă-te, să ne rugăm unii pentru alţii, pentru că eu cred că dacă sîntem astăzi în Biserică, sîntem pentru că cineva s-a rugat pentru noi. Sfinţii întotdeauna se roagă pentru lumea întreagă. Dacă Sfinţii, Maica Domnului nu s-ar ruga pentru lumea întreagă, pentru păcătoşi, dacă Biserica nu s-ar ruga pentru lumea întreagă, n-ar mai fi Biserica, ar veni sfîrşitul lumii şi s-ar termina totul.

A IUBI ÎNSEAMNĂ A IERTA*

Pentru seara asta am fost rugat să vorbesc despre dragoste. Şi atunci m-am gîndit să dăm un titlu conferinţei noastre, pentru că aşa se cuvine şi pentru că este foarte uşor să cazi în banalitate atunci cînd vorbeşti despre dragoste. Este tot mai la modă să vorbim despre dragoste, de aceea m-am gîndit ca de la bun început să dăm direcţia discuţiei noastre, direcţie care să străbată chiar din titlul conferinţei. Conferinţa se cheamă „A iubi înseamnă a ierta".

Noi nu putem să nu ne gîndim la dragoste. Fiecare om, dintotdeauna, încă din copilărie, doreşte să fie iubit. Fiecare om consideră că ştie ce ar trebui să facă celălalt, ceilalţi pentru ca el să se simtă iubit. Ne bucurăm cînd simţim dragostea şi ne întristăm, ne însingurăm atunci cînd ea lipseşte. Aşa că nu putem să nu ne gîndim la dragoste. Chiar şi cei mai împietriţi oameni tot mai au momente în care tînjesc după dragoste.

*Cuvînt rostit în amfiteatrul ASE din Cluj, pe 14 decembrie 2005.

Aşa m-am gîndit şi eu: „Care ar fi începutul dragostei? De unde s-o apuci şi încotro s-o îndrepţi?"

Dumnezeu a venit pe pămînt ca să ne binevestească dragostea. Dumnezeu însuşi este dragoste. Poruncile Lui de început, temelia vieţii noastre, sînt legate de dragoste: „Iubeşte pe Dumnezeul tău din toată puterea ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi." Toţi ştim aceasta, însă mi s-a părut foarte interesant faptul că această poruncă de căpătîi şi atît de simplu de rostit este atît de greu de priceput în esenţa ei.

Fiecare om cu bunăvoinţă face un efort pentru a deprinde dragostea. Toţi sîntem conştienţi de neputinţa noastră de a iubi şi numai dacă sîntem nebuni credem că avem dragoste. Dar dacă avem puţină sinceritate, puţină seriozitate, vedem în noi la tot pasul această neputinţă de a iubi. Dacă mă uit înapoi în viaţa mea, nu găsesc nici un om care să mă fi iubit şi căruia eu să-i fi putut răspunde aşa cum aş fi vrut, aşa cum s-ar fi cuvenit. Întotdeauna dragostea pe care am primit-o a fost peste puterile mele de a răspunde. Şi în străduania aceasta de a înţelege dragostea, de a răspunde celuilalt, dar mai întîi de toate de a răspunde Mîntuitorului Hristos, Care ne-a poruncit şi ne-a rugat să iubim, în străduania de a-L înţelege pe Hristos în această poruncă, în străduania de a-L înţelege pe Dumnezeu ca dragoste, fiecare dintre noi încearcă să iubească.

Dragostea este o stare, dar această stare [illegible] prin anumite gesturi exterioare. Oamenii [illegible] înțeleg dragostea în multe feluri. „Mă [illegible] pentru că m-a așteptat, m-a așteptat pe [illegible] pe frig, a făcut un drum îndepărtat ca să [illegible] până la mine, mi-a acordat din timpul său, din [illegible] sale, m-a ajutat cu bani, m-a primit la el [illegible]..." și așa mai departe. Toate acestea sînt [illegible] care izvorăsc din dragoste. Totuși, nu este [illegible] ca aceste gesturi să presupună [illegible]. Pentru că și darurile se oferă de multe [illegible] și cu alte scopuri, cu scopul de a dobîndi ceva, [illegible] a-l avea de partea noastră pe cineva pentru a [illegible] un scop mai nobil sau mai puțin nobil. Dincolo de aceste gesturi exterioare, noi, cei care [illegible] în Biserică, cei care am mai citit niște cărți [illegible] despre duhovnicie, care avem un duhovnic, știm că există o lucrare lăuntrică a fiecărui om, există [illegible] exercițiu prin care noi ne educăm mintea, ne [illegible] educăm voința, ne educăm inima. Și atunci care [illegible] atitudinea inimii noastre atunci cînd iubim?

Apostolul Pavel, cînd a trebuit să [illegible], dragostea a vorbit prea puțin de [illegible] exterioare ale ei, el s-a referit la niște [illegible] și simțăminte ale inimii: „Dragostea toate le rabdă, dragostea toate le crede, dragostea toate le iartă, dragostea nu se bucură de [illegible], ci se bucură de adevăr, dragostea [illegible] se trufește, dragostea nu se înalță, dragostea [illegible] caută ale sale..." Toate acestea reprezintă tabloul duhovnicesc, tabloul sufletului nostru [illegible] cînd el iubește.

Dar cuvintele pe care ni le spune Apostolul Pavel sînt foarte greu de priceput. Sînt greu de priceput nu pentru că ele ar fi grele, ci pentru că mintea noastră nu este obişnuită să gîndească astfel. „Dragostea nu caută ale sale" - ce-i asta? Dar ale cui să le caute? Ale aproapelui tău. Care aproape? Unul vrea să meargă la fotbal, altul vrea să meargă la bar, altul vrea să meargă la peşte. Pe care din aceştia trebuie să-l urmez şi să-l satisfac? Desigur, Apostolul Pavel, înainte de a propune să căutăm la toate dorinţele celor din jurul nostru, ne vorbeşte de o dispoziţie a sufletului, aceea de a nu te socoti pe tine ceva, de a te pune pe tine în urma celorlalţi, de a şti că, dacă este să alegi între aproapele tău şi tine, trebuie să-l alegi pe aproapele tău.

M-am gîndit că pînă la urmă şi la urmă, dincolo de toate aceste gesturi prin care unii încearcă să fie milostivi, pentru a dobîndi dragostea, alţii încearcă să-i asculte pe toţi, pentru a-şi cultiva dragostea, lucruri care presupun foarte mari riscuri, pentru că cel care îşi împarte averea sa săracilor, într-o zi rămîne fără de avere şi felul în care înţelegea el dragostea pînă atunci iată că nu mai poate fi lucrat, nu mai poate fi practicat. Atunci el, dintr-o dată, vede că nu-şi mai poate folosi [nu mai poate aduce folos] şi iubi aproapele. Cel care-i ascultă pe toţi şi le slujeşte, într-o zi, vede că dorinţele şi apucăturile oamenilor sînt atît de diferite, încît ajunge, chiar bine dorind pentru aproapele său, să intre în nenumărate păcate şi încurcături cărora nu le mai poate face faţă.

Şi atunci cum lucrăm această poruncă de [illegible] pe care ne-a adus-o Dumnezeu?

Cum? Mergînd la esenţă. La lucrarea pe [illegible] o putem face oricînd, oriunde, aceea ca [illegible] de a iubi, să încercăm să nu urîm. Începutul [illegible] este îndepărtarea de la rău. Spune [illegible]: „Îndepărtează-te de la rău şi fă binele" [illegible] 33). Înainte de a căuta dragostea în inima [illegible], de a o cultiva, trebuie să ne izbăvim de [illegible] care este în inima noastră. Şi care este acest [illegible] care se ridică împotriva dragostei? Invidia, [illegible] deşartă - că sîntem mai buni decît aproapele [illegible], cine este el ca să ne spună nouă, ca să ne [illegible] -, toată răutatea care se săvîrşeşte cu gîndul şi cu dorinţa. Şi începutul a toate este iertarea.

„Dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc pe voi, ce [illegible] mai aveţi, ce răsplată aşteptaţi? Oare [illegible] şi păgînii fac aşa? Dar Eu vă zic: iubiţi pe [illegible] voştri." Aici este examenul iubirii. Cine [illegible] vrăjmaşii noştri? Nu cei care ne sparg [illegible], nu cei care ne-au furat maşina, nu [illegible] care vin cu săbii asupra ţării noastre. Vrăjmaşii [illegible] sînt cei pe care noi singuri ni-i facem. Sînt [illegible] despre care noi avem o părere proastă, [illegible] care ne tulbură prin prezenţa lor, prin [illegible], prin felul lor de a fi. Oamenii despre [illegible] noi spunem: „Lasă-mă, că m-am săturat de [illegible]". Aici trebuie să începem lucrarea dragostei. [illegible]? Iartă! „Nu pot să-l iert, pentru că este [illegible]." Păi, da' tu cum eşti? Iartă! Iertarea este [illegible] cel mai grăitor şi piatra de temelie pe care [illegible] mai tîrziu dragostea.

Dumnezeu, cînd S-a pogorît în lume, mai înainte ne-a iertat, ne-a iertat pentru că L-am trădat în rai, ne-a iertat pentru că ne-am îndepărtat de poruncile pe care ni le-a descoperit prin proroci, ne-a iertat pentru că nu L-am primit pe Fiul Său, L-am răstignit. Pentru toate ne-a iertat. Ne-a iertat - pentru că ne-a iubit. Şi noi sîntem datori să răspundem cu această dragoste.

Să iertăm, pentru că nu este cu neputinţă. Nu este cu neputinţă să iertăm pe acest om păcătos din faţa noastră. Pentru că însuşi Dumnezeu l-a iertat. Aceasta este cugetarea cea mai de folos. Aceasta este raportarea pe care trebuie să o avem faţă de aproapele. Înainte de a-l judeca eu, trebuie să mă întreb cum îl judecă Dumnezeu pe el? Şi cum îl judecă? A murit pentru el! Dumnezeu l-a iertat. Vin oameni cu întrebări de genul: „Oare credeţi că pe verişorul meu, care a făcut aşa şi aşa, poate Dumnezeu să-l ierte?" Cînd a murit pe cruce, a arătat că l-a iertat. Problema lui este: ce va face el mai departe, va primi această iertare? Va răspunde acestei iertări?

Cum răspundem noi iubirii lui Dumnezeu şi iertării pe care ne-o dăruieşte? Iertînd pe aproapele nostru. Dumnezeu n-a voit nimic altceva de la noi în schimb pentru dragostea pe care ne-a dat-o, pentru iertarea pe care ne-a dat-o, ci a voit ca şi noi, fiecare la rîndul nostru să facem acelaşi lucru cu aproapele nostru. Dacă este să ne asemănăm cu Dumnezeu în ceva, aceasta este puterea de a ierta. Noi nu sîntem nici fără

de început ca Dumnezeu, nu sîntem nici atotputernici, nu sîntem nici Lumină, nu sîntem nici Adevăr, nu sîntem nici Cale, nu sîntem... nimic nu sîntem. Sîntem... pămînt sîntem. Dar Dumnezeu ne-a chemat să fim asemenea Lui şi asemenea lui Dumnezeu sîntem atunci cînd iertăm. Puterea de a ierta este însuşire dumnezeiască. Iertînd celor ce ne greşesc, ne facem părtaşi la dragostea cu care iubeşte Dumnezeu lumea.

Pînă la venirea lui Hristos nu puteau oamenii să ierte, dar prin moartea Sa şi prin harul pe care l-a vărsat asupra lumii ne-a dat această putere şi această bucurie: de a ierta pe cel din faţa ta.

Voieşti să faci un bine lumii... Cînd eram mic, mă gîndeam că voi creşte mare şi voi face un bine lumii. Voi scrie nişte cărţi sau voi picta nişte tablouri, pentru că am auzit că se vînd la licitaţii cu milioane de dolari şi stăteam eu, în satucul meu acolo, la şcoala de pictură din provincie şi exersam şi gîndeam că voi face pictură, voi face nişte tablouri pe care le voi vinde cu milioane de dolari la licitaţie, voi face o casă de copii şi voi da bani la toţi săracii care vor veni la mine. Ăsta era planul meu cum voi ajuta cu lumea. Eu nu ştiam că este Dumnezeu. Acum Dumnezeu, în negrăita Sa dragoste, mi-a dat această posibilitate ca să ajut lumea, nu cu bani care se cheltuiesc, ci mi-a dat puterea de a ierta păcatele. De a spune: „Domnul Dumnezeu să te ierte şi să te miluiască." Şi acest dar este dat

nouă tuturor, nu ca o taină [sacrament] a Bisericii, ci ca o stare a sufletului de a ierta. Pentru că însuşi Hristos ne-a repetat-o obsedant în predica Sa: „Iertaţi şi vi se va ierta. Cu ce măsură măsuraţi, cu aceea vi se va măsura. Nu judecaţi ca să nu fiţi judecaţi. Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri." Iată că iertarea de la Dumnezeu noi o primim în măsura în care noi înşine dăruim iertare.

Ca să înţelegem şi mai adînc această relaţie şi condiţie a mîntuirii noastre, Mîntuitorul ne-a dat pilda celor doi datornici în care cineva care avea o datorie foarte mare a fost chemat de mai marele său şi ameninţat că i se vor lua nevasta şi copiii şi vor fi vînduţi, iar el va fi aruncat în temniţă, pînă va plăti datoria. Acest datornic, căzînd în genunchi, s-a rugat şi a cerut îndurare şi a primit-o. Dar plecînd el cu bucurie că a scăpat de atîta durere şi necaz, de durerea despărţirii de nevastă şi de copii, de suferinţa temniţei, a întîlnit pe calc pe unul din tovarăşii săi. Şi iată că, de îndată ce l-a văzut, i-a trecut bucuria, a uitat binele şi şi-a adus aminte că acest tovarăş are la el o datorie, o datorie neînsemnată pe lîngă datoria pe care o avea el la stăpînul său, şi îndată l-a apucat de piept şi-i cerea să-i dea datoria. Acest datornic, acest tovarăş al său, s-a dus şi s-a plîns la stăpînul lor pentru că nu avea de unde plăti datoria. Stăpînul, înfuriindu-se, l-a chemat pe acel datornic, i-a pus înapoi toate datoriile lui şi l-a închis în temniţă, zicîndu-i: „Dacă eu ţi-am iertat toată datoria ta atît de

mare. n-ai putut şi tu să ierţi aproapelui tău datoria neînsemnată pe care ţi-o datora?" Prin această pildă, Mîntuitorul ne arată starea noastră în această lume, că toată relaţia noastră cu Dumnezeu se face prin aproapele, prin puterea de a ierta.

Putem ierta şi cînd trăim într-o adunare, într-o biserică, dar putem ierta şi dintr-un loc însingurat, dintr-o pustietate. Ne putem tulbura şi mînia şi găsi pricini de nemulţumire în adunare, în comunicaţiune cu oamenii, dar putem păstra aceeaşi liniştire şi nemulţumire şi într-un loc însingurat. Aşa că, puterea de a ierta este un rod al experienţei îndelungate prin care noi încercăm să ne apropiem de Dumnezeu şi esenţa Evangheliei. De aceea, mi se pare că cel mai scurt drum, cea mai simplă şi mai esenţializată cale de a lucra dragostea este de a oferi iertarea celor care ne greşesc. Nu adunînd bani pentru casă-i dai văduvelor şi orfanilor, pentru că acesta este un lucru greu şi anevoios şi s-ar putea nici să nu ajungi vreodată să-i ai. Nu este nevoie neapărată să mergi pînă la capătul lumii pentru a împlini dorinţa cuiva, dar să ierţi poţi. Mai ales, ştiind că în schimbul acestei iertări primeşti iertare de la Dumnezeu pentru toate păcatele vieţii tale. Dar mai presus de aceasta, ştiind că prin puterea de a ierta te asemeni cu Dumnezeu.

Cum să ierţi un om rău? Cum să ierţi un om care te necăjeşte? Aducîndu-ţi aminte de Dumnezeu. Aducîndu-ţi aminte de Cel care a murit pentru el. Aducîndu-ţi aminte că şi tu ai

nenumărate datorii. Aducîndu-ți aminte de oamenii dragi ție, de felul în care te porți cu ei. Cu toate că vedem copii care-și urăsc părinții, părinți care-și urăsc copiii și așa mai departe. Cît de departe sîntem de chemarea lui Hristos!

Puterea de a ierta este proprie celor care se apropie încetul de despătimire, care au început să iasă cu încetul din această lume. Care sînt pricinile pentru care urîm un om, pentru care ne supărăm pe el? Are mai mulți bani? Ne-a păcălit într-o afacere? A mers în locul nostru într-o călătorie care se oferea de la locul de muncă și așa mai departe. Toate acestea vin din alipirea noastră de cele materiale, de cele pămînteşti și trecătoare. În măsura în care ne desprindem de ele și ne îndreptăm mintea către Dumnezeu, către viața veșnică, știind că toate sînt deșertăciune, iertăm ușor. Știm că „deșertăciune este tot omul" și „în deșert se tulbură tot pămînteanul", cum ne spune proorocul David. Așa că este timpul să ne adîncim în noi, pentru că poruncile Mîntuitorului, deși sînt atît de simple, par simple, cer foarte multă profunzime de la noi. Nu complexitate, cer o profunzime care ne uimește prin simplitatea ei. Ni se cere ca gîndul nostru să fie pururea întors către noi și către Dumnezeu, să nu se mai alipească de cele trecătoare. Pentru că așa făcînd vom ști să descoperim în ceilalți chipul lui Dumnezeu pe care îl poartă. Și dacă Dumnezeu a murit pentru noi „pe cînd noi încă eram păcătoși", cum spune Apostolul Pavel, cine

să facem noi ca să judecăm pe aproapele nostru? Acestea avîndu-le în minte, vom căpăta şi îndrăzneala necesară pentru rugăciune şi pentru această îndrăzneală vom primi de la Dumnezeu şi răspunsul cererii noastre.

Părintele Selafiil, duhovnicul nostru de la Noul Neamţ, repeta obsedant aceste cuvinte simple ale Evangheliei, cuvinte pe care le-a rostit Mîntuitorul şi mai ales Sfîntul Evanghelist Ioan în Epistolele sale, în Evanghelia sa. Toată învăţătura Părintelui Selafiil o concentra aici: „Iartă, ca şi Dumnezeu să te ierte. Cînd ajungi seara, spune: Doamne, iartă-mi tot ce am greşit eu azi cuvîntul, cu lucrul şi cu gîndul ca un om, iartă pe toţi părinţii şi fraţii şi mă iartă şi pe mine, păcătosul. Uită-te în inima ta şi dacă vezi că ai vreo mînie asupra cuiva, iartă, ca să nu te culci mînios. Şi dacă ai iertat, poţi să-i spui Domnului: Doamne şi Tu iartă-mă, pentru că eu i-am iertat, căci Tu ai zis." Şi cu acest tîrg sfînt şi copilăros, zice, dă-ţi sufletul în mîna lui Dumnezeu şi dacă mori în noaptea aceea, Dumnezeu te ia la Dînsul.

Unii spun: „Este atît de simplu?" Da, este atît de simplu, dar pentru această simplitate trebuie să ne ostenim şi să veghem în toate zilele vieţii noastre şi în orice clipă, pentru că oricînd vedem gînduri care se ridică împotriva aproapelui, care ne tulbură, ne nemulţumesc, dar de îndată ce le-am văzut, să ne întoarcem către Dumnezeu şi să-I spunem: „Iartă-mă, Doamne, şi iartă şi pe aproapele meu, pentru că eu l-am iertat".

Aceasta este simplitatea Evangheliei, aceasta stă şi în rugăciunea *Tatăl nostru.* Mîntuitorul, cînd a fost rugat să ne înveţe cum trebuie să ne rugăm, ne-a învăţat să cerem iertare greşalelor noastre aşa cum noi iertăm greşiţilor noştri. Dacă facem această nevoinţă, avem nădejde de mîntuire. Şi dacă mîntuirea ni se dă astfel, ce altceva ne mai poate interesa în lumea aceasta, ce mai are rost?

Dumnezeu să ne ajute, să ne dea această vedere şi harul Său ca să judecăm pe aproapele nostru ca pe noi înşine, să-l iertăm ca pe noi înşine, să-l iubim ca pe noi înşine. Pentru că pentru aceasta a venit Dumnezeu pe pămînt şi doar în acest fel putem răspunde iubirii Lui pe care a revărsat-o şi o revarsă pururea asupra noastră şi asupra lumii întregi.

* * *

Ce să facem dacă vrem să iertăm, dar [illegible] timpul ne aducem aminte ce ne-a făcut respectivul om?

Este luptă, nu putem ierta de la început. Dar dacă avem această lucrare, Dumnezeu prin harul Său ne ajută. Vedem cît de greu este să ierți, pentru că este greu, este cea mai grea lucrare. Numai oamenii care nu au practicat-o niciodată pot spune: „Ei, mare lucru să te mîntuiești așa, la urmă spun și cu iaca, i-am iertat și mă mîntuiesc." Dar cei care au această nevoință știu cît de greu este. Tocmai de asta nu era chiar atît de simplu ce ne spunea Părintele Selafiil: „Înainte de somn iartă pe toți și spune: Doamne, eu i-am iertat, și Tu să mă ierți. Și Dumnezeu te mîntuiește!".

Aceasta este o lucrare permanentă. Iară și iară căutăm motive pentru care să-l îndreptățim pe cel din fața noastră: poate a fost obosit, poate-i bolnav, are o educație altcumva decît a mea, nu l-am înțeles eu corect, am fost eu obosit și tulburat... Să luăm vina asupra noastră. Acesta este un exercițiu duhovnicesc prin care ne desăvîrșim.

Așa că să nu ne tulburăm, că nimeni nu poate ierta dintr-o dată, pentru că dacă ar fi așa ușor, n-ar mai sta această poruncă în mijlocul Evangheliei, n-ar mai făgădui Dumnezeu Împărăția pentru un gînd pe care noi l-am putea stoarce atît de ușor. Este osteneală. Dar prin exercițiu, dacă tot timpul vom căuta aceasta, vom reuși.

Iubirea, spune Sfîntul Siluan Athonitul, se poate deprinde, poate deveni un obicei. Să ne obişnuim să gîndim frumos, să ne obişnuim să alungăm gîndurile rele, să nu le credem. Şi atunci putem deveni ucenici ai lui Hristos adevăraţi, pentru că El a zis: „Întru aceasta vor vedea oamenii că sînteţi ucenici ai Mei, dacă veţi avea dragoste între voi." Aşa că, prin osteneală, prin eforturi lăuntrice, ajungem la această măsură.

Întreabă cineva dacă este suficient să-ţi ceri iertare de la Dumnezeu dacă ai greşit în faţa cuiva şi-ţi este ruşine să mergi la acea persoană.

Este foarte bine să-ţi ceri iertare de la Dumnezeu. Dar dacă-ţi ceri iertare de la Dumnezeu, primeşti har, şi dacă primeşti har de la Dumnezeu, nu mai poate să-ţi fie nici ruşine, nu te mai poţi nici trufi în faţa celuilalt şi alergi cu bucurie şi-ţi ceri iertare. Înseamnă că nu-ţi ceri destul iertare de la Dumnezeu, îţi pare ţie că ceri. Nu ai străpungerea inimii, n-ai primit har în schimbul rugăciunii tale, pentru că... pentru că îl neglijezi pe aproapele tău.

Dacă ai greşit, mai ales public, l-ai jignit sau altceva rău ai făcut, trebuie să mergi să-ţi ceri iertare, de multe ori chiar public. Apostolul Pavel, cînd a fost bătut pe nedrept şi a venit garda, după ce a aflat că este cetăţean roman, să-şi ceară iertare şi să-l slobozească din temniţă, zicînd: „Iartă-ne, n-am ştiut că eşti cetăţean roman", el le-a zis: „M-aţi bătut în piaţă, în faţa adunării întregi, iar

acum veniți să-mi cereți iertare în taină? În piață, acolo să mergeți cu mine să spuneți ce-ați făcut!" Știut că Apostolul n-avea nevoie de acest spectacol, dar voia să-i mustre și voia să găsească încă un prilej pentru a propovădui Evanghelia. Le-a pus această condiție. Noi nu punem condiții nimănui, dar dacă am greșit, ne cerem iertare. Mai ales dacă am jignit public pe cineva, trebuie să ne cerem iertare public, ca să știe și oamenii care au fost de față că noi ne-am cerut iertare.

Dar dacă am greșit față de cineva vorbindu-l de rău, dar el nu a aflat, spun Sfinții Părinți în Patericul Sfîntului Sava, nu este nevoie să mergi la el să-ți ceri iertare, tulburîndu-l. Adică: „Știi, Vasile, eu te-am vorbit de rău ieri, acolo..." Îi faci o tulburare care n-are nici un rost. Mergi și te mărturisești duhovnicului și vezi-ți de viața ta. Dar în cazul în care ai aflat că el a aflat că l-ai vorbit de rău, mergi și-ți cere iertare. Așa că, pe toate să le facem cu înțelepciune.

E bine să ne ocolim vrăjmașii, dacă nu sîntem în stare să-i iertăm?

Da, da. Trebuie să-i ocolim și să fugim de tulburare pentru că încă nu sîntem desăvîrșiți.

Mi se întîmplă uneori să mă cert cu mama sau cu tatăl meu, apoi îmi pare foarte rău, dar nu sînt în stare să-mi cer iertare. Ce mă sfătuiți să fac?

Ce greutate este în a-ți cere iertare? Nu faceți un ritual întreg, în care vii și zici: „Știi,

vreau să discut ceva cu tine... Evanghelia ne spune că noi, creştinii, trebuie să avem dragoste între noi. Eu am greşit, te rog să mă ierţi..." Trebuie să mergi simplu şi să zici: „Ieri n-am avut eu dreptate, m-am supărat degeaba, iartă-mă. M-am supărat cu unii, dar m-am descărcat pe tine, iartă-mă." Şi-atunci şi el zice: „Nu-i nimic, de fapt eu m-am supărat degeaba." Dacă le facem pe toate cu simplitate, omul primeşte. Să n-o facem pe moraliştii, să nu facem din faptul de a ne cere iertare o demonstraţie de pietate creştină, că omul n-o rabdă. Să ne apropiem de cel cu care ne-am certat ca de cineva care de acum ne-a iertat. Nu trebuie să gîndim că celălalt nu iartă, pentru că aşa-l desconsiderăm, îl socotim un rău şi un pomenitor de rău. Dar dacă gîndim că el ne-a iertat, ne apropiem mai uşor, firesc şi simplu. Mai în joacă, mai aşa... Fă-te că ai uitat, că nu ştii nimic şi caută prilej de mai bine. Să fim precum copiii care primesc o palmă la fund, se supără, dar cînd vine vremea de mîncare le trece.

Dacă la iubire se ajunge treptat, recomandaţi-ne nişte „exerciţii" de iubire.

Căutaţi ce este bine în celălalt. Nu mai vedeţi răul, iertaţi. De ce este aşa? Păi, poate l-a bătut mama cînd era mic, l-a ascuns în dulap. Cine ştie ce are omul pe suflet, ce trecut are, ce stare de sănătate. E mai morocănos pentru că aşa-i el, dar ştii ce face el în chilia sa? Poate bate şi el metanii, plînge la icoane, îi pare rău şi

... că îi e ruşine şi lui de felul cum este şi îi e ... să vină să-şi ceară iertare.

Părinţii ne ziceau aşa: „Cînd cineva îţi ..., te ceartă, tu dă vina pe diavol." Pentru ... dintre noi nu vrea să facă răul. Nici ... nu-l vrem, pentru că toţi credem în Hristos ... să-l slujim Lui. Dar noi facem şi rău. De ce? Păi, de ce? Cu voie? Nu cu voie, pentru că diavolul ne învaţă să facem rău. Dă vina pe diavol şi scuteşte-l pe aproapele tău de vina asta. S-a întîmplat, e trecător. E un accident. Răul pe care îl face aproapele nostru este accidental. Nu ... e să ne facem impresia despre el şi să-l ... prin prisma acestui rău pe care îl face. A ... înseamnă a judeca. Ce înseamnă a judeca? Înseamnă a-l vedea pe cel din faţa noastră prin ... faptelor rele pe care le face, socotind că ... caracterizează. El a strigat ieri la mine, e ..., dar asta nu-l caracterizează, el nu ... tot timpul. Şi chiar dacă strigă tot timpul, ... cred că înseamnă că nu se mînie, pentru că ... aşa s-a obişnuit, nici nu mai ţine atîta ...

Cu tot felul de gînduri de acest fel să ... să iertăm, să iubim. Să iubim pe fiecare ... nebunia lui, pentru că fiecare avem nişte ... ale noastre, dar ni le iertăm. Şi pe ... trebuie să-l ierţi! De ce pe tine te accepţi aşa ... eşti, dar pe celălalt vrei să-l faci ca la ... să aşa scrie în Evanghelie, că aşa scrie la Sfinţii Părinţi. Vezi-l şi pe el în toată ... lui, în toate nebuniile lui, pentru

că Dumnezeu şi pe el l-a chemat la botez, i-a dat o grămadă de daruri şi nu ştii tu cum îl judecă Dumnezeu.

Şi mai este un lucru, să ştiţi că oamenii care au la vedere neajunsuri şi tot felul de apucături din astea ciudate, au în spate daruri pe care Dumnezeu aşa vrea să le ascundă. Pentru că dacă le-ar da pe faţă doar darurile, omul s-ar mîndri şi ar distruge totul. Atunci cînd Dumnezeu dă daruri, mai dă şi cîte un beteşug şi cîte o ciudăţenie.

Cum putem ierta pe aproapele? Poate că doar ni se pare că a greşit, dar de fapt gîndul nostru este rău? Cum se vindecă această răutate?

Iaca aşa: gîndeşte-te la răul tău. De ce vezi paiul din ochiul aproapelui, iar bîrna din ochiul tău n-o vezi? Cînd spune Mîntuitorul asta, ne spune că orice păcat al aproapelui nostru, oricît de grav ar fi, în comparaţie cu păcatul nostru este un pai. Iar noi avem o bîrnă. Oricît de curaţi am fi, dacă vedem păcatul aproapelui, ne creşte o „bîrnă" în ochi. Aşa că cel care îşi urmăreşte neputinţele sale, îşi vede neputinţele sale şi vrea să dobîndească iertare de la Dumnezeu, iubeşte pe Dumnezeu, nu se mai îngrijeşte de păcatele altora, ci se întoarce mai mult către sine şi către Dumnezeu. Atunci problemele astea dispar. Eu, ce fac eu cu problemele mele? Cum rezolv eu patima mea, cum rezolv mînia mea? Ce fac cu mine, că sînt tulburat şi supărat şi mîniat? El

poate că a şi uitat, dar eu mă lupt în mintea mea, [illegible] pe toate părţile: „De data asta, cînd îl [illegible], chiar îi spun, că nu se mai poate..." şi [illegible] departe. Asta arată cît de neputincioşi [illegible]. Starea asta, pe lîngă ce ne poate face [illegible], că ne-a spus, că ne-a supărat, este [illegible] mai gravă. Şi eu, dacă am boala asta, dacă [illegible] scos bîrna din ochiul meu, mă apuc să-l [illegible] pe aproapele meu: „N-ai făcut bine cutare [illegible]?" Dacă gîndim aşa, mai uşor biruim [illegible] rele din noi.

[illegible] ce avem nevoie de intermediar între [illegible] şi Hristos, de ce trebuie să ne mărturisim [illegible]?

Pentru că sîntem bolnavi, pentru că sîntem [illegible]. Cel mai mare păcat este mîndria, pentru [illegible] au căzut îngerii din cer. Spune Sfîntul [illegible] Casian că îngerul în cer era curat ca lu[illegible], nu avea gînduri întinate, nu avea poftele [illegible] care ne luptăm noi, dar pentru un singur gînd [illegible]mîndrie s-a pogorît în adîncul iadului. Aşa că [illegible], în primul rînd, luptăm cu mîndria. Şi a socotit [illegible] că cel mai bine se taie mîndria cînd [illegible]mărturisim unui om ca noi. Dacă spui că te [illegible]meşti direct lui Dumnezeu şi nu ai nevoie [illegible] om, cu care Dumnezeu faci tu legătura, [illegible] socoteşti pe aproapele? Cu Dumnezeul Cel care a venit şi ţi-a poruncit să iubeşti şi să [illegible]meşti, Care a zis că cine se va înălţa se va [illegible] şi cine se va smeri se va înălţa? La Acest [illegible] vrei să vii aşa, călcînd pe capul

duhovnicului, pe capul preoției pe care Hristos a lăsat-o în lume, zicînd: „Cei ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cei ce vă primesc pe voi, pe Mine Mă primesc"? Așa a gîndit Dumnezeu, și cei care au înțeles acest lucru au văzut cîtă smerenie și cîtă bucurie și pace le aduce. Pentru a birui în noi mîndria, iată de ce este nevoie de intermediari. Și mai ales pentru că Dumnezeu ne-a așezat să conviețuim, să fim împreună și să ne sprijinim. Niciodată nimeni nu primește prea multă luminare direct, și chiar dacă cineva se învrednicește de descoperiri dumnezeiești, tot trebuie ca cineva din oamenii de lîngă el să-l povățuiască cum să le folosească, așa cum vedem în cazul lui Samuil prorocul.

De aceea a lăsat duhovnici Dumnezeu, ca să nu ne rătăcim, pentru că avem răul în noi. Sîntem bolnavi, sîntem întunecați și o luăm pe arătură... Aseară, la Prea Sfințitul Vasile la masă, am avut un părinte, cu care ne cunoșteam de mai demult, și a povestit un caz foarte potrivit pentru ce discutăm noi aici. Părintele acesta, atunci cînd a venit pentru prima dată la Necula, i s-a spus că e foarte bine să te tîrăști pe coate în jurul bisericuței, că primești mare binecuvîntare. Zice: „M-am pus atunci cu toată rîvna și am început să merg în coate și-n genunchi și mă rugam, și mă rugam, și mă rugam... pînă am simțit o mînă pe umărul meu și cineva care mi-a zis: unde mergi frate?, că eu eram de acum prin iarbă la vale". Așa și noi, oricît de încrîncenați am fi în a săvîrși binele, de

a ne spovedi, avem nevoie de cîte o mînă care să ne tragă înapoi la realitate, la obşte, la Biserică.

Cum să o iert pe mama mea alcoolică? Atunci cînd sînt acasă, mă cert cu ea, dar cînd nu mai sînt acasă, îmi pare foarte rău şi vreau să mă schimb.

Alcoolismul ăsta e dovadă că are durere în ea. Trebuie să o ierţi. Păi n-are destulă suferinţă în inima ei? Tu crezi că ei îi place faptul că este alcoolică? Pentru ce s-o ierţi? Pentru ce s-o ierţi tu? Cui a greşit? Dacă a greşit cuiva, Dumnezeului ei a greşit. Şi oare suferinţa în care o vezi, nu este destulă pricină pentru tine ca să te umileşti şi să o jeleşti pe mama ta? Orice patimă este o boală, sîntem bolnavi. Şi oare trebuie să-i înmulţim durerea cu nemulţumirea noastră, cu supărarea noastră? Să iertăm, să iertăm! Dumnezeu să o ierte. Nu văd pentru ce ar trebui să o ierţi, dar văd pentru ce ar trebui să te umileşti şi să plîngi şi să-i acorzi cît mai multă atenţie, să-i oferi din timpul tău, din viaţa ta. Pentru că este mama ta. Cei care ajung în această boală o fac din cauză că se simt însinguraţi, pentru că nu au mai avut parte de dragoste, pentru că nu li s-a mai acordat atenţie, pentru că nu şi-au mai găsit un rost în viaţa asta. Asta este ceea ce ar trebuie să faci. Dar pentru ce s-o ierţi? E mama ta. Nu ţi-a greşit cu nimic.

Să ne uităm mai senin la păcatele celorlalţi, pentru că păcatul întotdeauna aduce foarte

multă durere. Să ne gîndim la durerea din inima celuilalt, la suferința lui. Să ne gîndim că oricine are o patimă, o vede și i-i rușine de ea, și-l doare, și plînge. Și gîndindu-ne astfel, să ne rugăm pentru el ca Dumnezeu să-l izbăvească și să luăm seama la noi înșine, ca nu cumva și noi să cădem în aceeași ispită. Că așa ne zice Apostolul Pavel, că dacă nu sîntem atenți la noi înșine și vedem păcatul celorlalți, putem cădea oricînd în el.

Cum să-mi educ mintea și inima așa încît să nu mă mai văd deasupra celorlalți?

Greu. Prin tot ce am zis pînă acum. De ce te mîndrești? Ești Ilie, poți deschide și închide cerurile prin rugăciunea ta? Poți merge pe apă? Poți aduce ploaia? Poți învia morți? Ce mari fapte grozave faci? Odată a venit un seminarist la Părintele Selafiil și l-a întrebat: „Părinte, cum să ne luptăm cu mîndria?" La care Părintele îi răspunde: „Dar ce, mă rog, așa fapte grozave ai făcut ca să te mîndrești?" Așa că, să ne aducem aminte. Dacă ne comparăm cu ce vedem pe stradă și la televizor, da, sîntem niște creștini grozavi. Dar dacă citim Viețile Sfinților, ne uităm la proroci, stăm și noi cuminți, că n-am făcut nimic cu ce am putea să ne mîndrim.

De multe ori am tendința de a spune „scuză-mă", în loc de „iartă-mă". Care este diferența între acestea?

N-are importanță cum zici, „efectul" contează.

Sînt situații în care nu avem dreptul să iertăm? Mă refer la situațiile în care greșesc cei asupra cărora noi sîntem puși să conducem.

În scrisorile Sfinților Varsanufie și Ioan, la un moment dat, unul dintre frați, care era iconom, în orice caz avea o funcție în mănăstire, s-a certat cu un oarecare frate care venea pe ascuns și cerea lucruri, călcînd binecuvîntarea generală, de obște. Acest iconom, fiind chinuit de mustrările de cuget, pentru că era călugăr bun, era ucenic al Marelui Varsanufie, scrie o scrisoare în care îl întreabă pe Sfîntul Varsanufie - trebuie să știm că Sfîntul nu trăia în obște, el trăia zăvorît într-o peșteră, de unde scria răspunsuri fraților -, îi povestește cele întîmplate, zicîndu-i: așa și așa l-am certat, dar acum îmi pare rău și îmi vine să-i cer iertare. Și i-a zis Sfîntul Varsanufie: „E bine că-ți pare rău, spovedește-te la duhovnic, dar nu-i cere iertare lui, pentru că fratele, slab fiind, se va simți îndreptățit și va face mai departe fapta rea pe care a făcut-o. Vei strica rînduiala în mănăstire." Așa că sînt cazuri în care, dacă sîntem puși să conducem și avem sub noi vreun om îndărătnic care strică bunul mers al lucrurilor, trebuie să-l mustrăm, fără să-l urîm, desigur, și, dacă se va supăra, să căutăm o cale de a-l împăca, dar fără să cădem prea ușor în declarații melodramatice pe care el s-ar putea să le înțeleagă greșit și s-ar putea să se întărească în nebunia lui. Acesta este sfatul

Sfîntului Varsanufie Cel Mare. Este o treabă foarte delicată, pentru că prea uşor putem îndreptăţi mîndria noastră şi să nu mai cerem iertare celor de sub noi, dar sînt cazuri speciale, de tipul celui descris în scrisorile Sfîntului Varsanufie, în care trebuie să acţionăm astfel.

Aşa că, cu dreaptă judecată, păzind dragostea în inimă, văzînd dacă nu cumva ajungem să urîm, să desconsiderăm pe omul respectiv, să încercăm să le facem pe toate bine, dacă sîntem puşi conducători peste o adunare, în aşa fel încît şi dragostea să fie păstrată şi ncorînduiala să fie pedepsită.

Ce să facem cînd ne certăm cu cei din familie pe motiv că ei nu înţeleg credinţa adevărată în Hristos, consideră că putem fi şi cu Hristos şi cu lumea?

Nu trebuie să avem astfel de discuţii cu oamenii care nu vor să primească cuvîntul lui Dumnezeu, chiar dacă ei sînt părinţii şi fraţii noştri. Va veni vremea cînd vei discuta. Dacă eşti întrebat, răspunde, dar dacă nu eşti întrebat, de ce provoci discuţii? Ce, cuvintele sfinte trebuie să devină prilej de ceartă şi de neînţelegere între fraţi? Nu, trebuie să le evităm. Să vorbim numai atunci cînd sîntem rugaţi să vorbim. Cu blîndeţe, cu răbdare şi se va vedea rodul cuvintelor noastre pe cei care ne ascultă. Dar dacă nu este nici un rod, să aşteptăm vreme mai prielnică, pentru că *vreme este pentru tot lucrul de sub cer.* Va veni vremea cînd vor primi cuvîntul, dar nu aşa,

ca să ne certăm, că nu avem nici un folos din asta, mai degrabă păcătuim.

Cum să fac ca să mă smeresc?

Da. Şi smerenia asta e cu multe colţuri şi e foarte greu să o înţelegi. Odată l-am întrebat pe Părintele Selafiil: „Părinte, ce înseamnă smerenia?" La care el mi-a răspuns: „Smerenia înseamnă să ierţi pe toţi oamenii." Poftim o definiţie a smereniei. Pentru că dacă ierţi, înseamnă că-i socoteşti mai buni ca tine şi-i socoteşti nevinovaţi. Numai smerenia poate să-i vadă pe toţi oamenii nevinovaţi. Aşa că, tot iertînd, rugîndu-ne, ajungem la smerenie.

Se spune că trebuie să-i iubim pe vrăjmaşii noştri. În ce măsură trebuie să-i iubim pe diavoli, cei mai mari vrăjmaşi ai noştri?

Ai terminat de iubit toţi vrăjmaşii şi ţi-au rămas numai diavolii? „Acestea toate le-am păzit din tinereţile mele, ce să mai fac ca să fiu desăvîrşit?" - cum a întrebat tînărul bogat din Evanghelie. Cam aşa întrebi şi matale.

Putem să cerem lui Dumnezeu puterea de a ierta?

Da. Dă-mi, Doamne, putere să iert, dă-mi, Doamne, putere să-mi văd păcatele. Le cerem toate acestea, că sînt daruri. În Biserică, toate se dau în Duhul Sfînt. Dă-mi, Doamne să-mi văd păcatele şi să nu mai văd greşalele aproapelui

meu, pentru că eu însumi sînt păcătos şi cer iertare de la Tine. Iartă-mă şi pe mine şi iartă şi pe aproapele meu. Trebuie să cerem aceasta – puterea de a ierta. Avem dragostea, avem puterea de a ierta, avem puterea de a înţelege, avem puterea de a răbda şi aşa mai departe.

Sînt mulţi care vin la mine şi nu ştiu cum să le întorc dragostea, primesc prea mult din partea lor. Ce să fac?

Să nu ne bucurăm pentru că ne iubesc pe noi oamenii, să-i iubim noi pe ei, asta-i mare lucru. Mulţumim lui Dumnezeu pentru dragostea pe care şi-o revarsă asupra noastră prin oameni, pentru că şi aceasta este o lucrare a lui Dumnezeu, dar nu prea tare să luăm seama la cum ne iubesc pe noi oamenii, pentru că ne putem îmbolnăvi aşa. „Vai vouă, cînd vă vor vorbi toţi oamenii de bine." Poate veni vremea cînd aceşti oameni care te iubesc te vor vorbi de rău şi atunci vei suferi. Nu, trebuie să avem înclinaţia să-i vedem pe toţi oamenii la fel, asta este măsura pe care trebuie să o ajungem. Să ne socotim nevrednici de dragostea oamenilor şi să ne rugăm pentru toată lumea. Mai bine să credem că toţi oamenii ne iubesc şi să răspundem şi noi după puteri.

Cum poţi construi dragostea în cei pe care îi iubeşti, dar te tratează în cel mai bun caz cu indiferenţă?

Cum? În ei s-o construieşti, sau în mine s-o construiesc?

În ei...

Dar ce treabă ai tu să construiești în ei dragostea? În noi s-o construim! Ce, așa fel de poruncă avem noi: „Faceți-i pe vrăjmașii voștri să vă iubească pe voi?" Nu, „iubiți pe vrăjmașii voștri".

Dacă am judecat pe cineva, ne-am spovedit, dar nu ne-am liniștit, ce-am putea face? Persoana respectivă a murit între timp.

Să vă rugați pentru ea cît mai mult și să-ți ceri iertare, așa, de la ea, că nu știi unde este. Așa arăți că ai nădejde de mîntuire. Acum să nu ajungem la paranoia pentru un caz, să avem nădejde. Iartă, Doamne, tu le știi pe toate. Pune-o pe pomelnic, dă-o la proscomidie și mergi înainte. Dacă am fi ca Sfîntul Macarie sau Sfîntul Pimen, am face din asta o problemă a vieții noastre, dar probabil mai judeci și din ăștia vii. Cînd n-o să-i mai judeci pe cei vii, să fii sigur că și pentru cel mort ți s-a iertat.

Dacă nu pot accepta anumite comportamente ale unei persoane și o mustru, înseamnă că nu mai am iubire?

Depinde și de „comportament". O dată îl mustri pe om, de două ori, dar dacă vezi că o face tot pe a lui, nu-l mai schimbi. Ce-o să te certi cu el pentru... Așa-i el. Acuma, și noi avem tot felul de deprinderi și de obiceiuri. Dacă nu vrea să primească, nu mai fă din asta prilej de ceartă, lasă-l să facă așa cum știe el.

Dacă îngerii au căzut din iubire prin mîndrie, înseamnă că oamenii pot cădea din mîndrie prin iubire? Ce legătură este între smerenie şi iubirea aproapelui?

Păi, toată legătura aia despre care am vorbit noi pînă acuma. Da, prin iubire ieşi din mîndrie, cea mai scurtă cale. Numai că ăsta-i un dar dumnezeiesc.

Dumneavoastră aveaţi dragoste cînd vă gîndeaţi, copil fiind, să ajutaţi pe toată lumea, dar dacă n-am simţit niciodată această dragoste, dacă n-am putut niciodată să iert, ce voi face?

Cere de la Dumnezeu. Toate sînt cu putinţă la Dumnezeu. Vedeţi, fiecăruia în inimă Dumnezeu îi dă nişte simţăminte, unul simte mai tare, unul mai puţin, dar ne şi judecă în funcţie de asta. Cere de la Dumnezeu. Mulţi vin şi spun: „Vai, mă rog să-mi dea dragoste Dumnezeu şi nu-mi mai dă!" Nu aşa, hai, hai-hai, hai-hai şi încerc să simt mi-o dat sau încă nu mi-o dat. Simplu, aşa. Iarăşi zic, nu trebuie să căutăm în noi nu ştiu ce dragoste, iartă şi iată începutul dragostei. Pentru că dacă începem să căutăm să simţim stări, cum citim, că în multe feluri se descrie dragostea, ne închipuim că îmbrăţişăm pe toţi, că ciufulim părul la toţi copiii străzii, în multe feluri ne închipuim dragostea. Dar nu, iartă, iartă pe cei ce-ţi greşesc şi păzeşte pacea inimii şi iată începutul dragostei. Este mai bine să vezi că nu ai dragoste, decît să vezi că o ai.

Ce să faci atunci cînd cineva drag şi-a schimbat brusc atitudinea, a devenit distant şi te simţi vinovat pentru răceala lui, dar nu ştii cu ce ai greşit. Să vorbeşti cu el, sau să laşi lucrurile să evolueze de la sine?

Să-l laşi. Păi, cine ştie ce are? O să-i treacă. Ce să-l provoc acuma? Are el vreo supărare, n-are chef acuma, cine ştie ce şi-a adus aminte? Poate a întîlnit vreun vechi prieten, poate şi-a întîlnit prima dragoste, cine ştie ce-a păţit? Lasă-l, c-o să-i treacă. Nu-l provocăm îndată.

Cum să iubim fără să ne împătimim?

Dar cum să iubeşti şi să te împătimeşti? Iubirea este dincolo de împătimire. Dacă ne împătimim, înseamnă că avem altfel de iubire. Să încercăm să vedem pe toţi oamenii la fel. Că dacă zic, eu o iubesc pe Angela, de exemplu, tot ce am acolo dau, nu faci mare treabă. Să-ţi păstrezi dragostea ta în aşa fel ca să o poţi da tuturor cîte puţin.

Celui ce vine la tine nu-i da tot deodată, pentru că o să vină altul şi n-o să-i poţi da şi o să zică: „A, înseamnă că nu mă iubeşti". Dacă vezi zece copii cerşetori şi ai cinci mii de lei, decît să le dai la doi dintre ei şi la ceilalţi să nu le dai, mai bine nu dai la nimeni. Da, asta-i după dragoste, pentru că nu-i folosesc atît de mult pe cei doi la care le-am dat cîte două mii, pe cît îi mîhnesc pe ceilalţi opt care se ceartă jumătate de zi între ei, zicînd că lor nu le-am dat. Să dai din ce ai pentru toţi la fel, sau să nu dai deloc.

Aşa este în orice lucru, chiar şi cu deschiderea sufletească pe care o avem. Păi, a venit la mine un om, i-am acordat cinci minute, iar altuia un ceas şi s-a supărat. Poţi mîhni pe cineva şi cu milostenia ta, din cauza asta pe toate trebuie să le facem tainic, cu înţelepciune.

Să ne gîndim la toţi oamenii, asta înseamnă să iubim fără patimă. Să nu dăruim unuia mai mult decît altuia. Trebuie să vedem cît e de mare turta noastră, cîţi sîntem şi cum o tăiem. Asta înseamnă să biruim în noi iubirea pătimaşă - să ne dăruim în egală măsură tuturor oamenilor şi, cînd nu putem, să ne abţinem. Aşa creştem în timp şi ajungem să nu mai greşim prin încercarea noastră de a iubi.

De ce în cadrul relaţiilor dintre soţi se vorbeşte despre iubirea trupească şi iubirea duhovnicească? De ce aşa-numita iubire trupească este considerată inferioară? Ce înseamnă fiecare fel de iubire?

Iubirea trupească... e un fel de a spune. Iubirea este una, iubirea este atotcuprinzătoare. Iubirea este veşnică şi neschimbată. Tot ce se schimbă şi trece nu este din iubire. Aşa că să căutăm şi să creştem în noi valorile neschimbate, iubirea cea neclătinată. Iar celelalte vin şi trec. Pentru a iubi trupeşte nu trebuie să facem nici un efort, nu trebuie să învăţăm nimic, acestea ne stau în fire. Aşa face toată lumea. Dar să învăţăm dragostea adevărată. Să evităm certurile deşarte, să iertăm, să răbdăm şi aşa

mai departe. În aceasta se arată iubirea cea adevărată, fie că este pentru Hristos, fie că este între părinți și copii sau între soți. Dar celelalte nu necesită un efort din partea noastră, le facem din instinct. Așa că să căutăm cele mai înalte.

Cum trebuie să se manifeste dragostea pentru copii? Unde este echilibrul dintre pedeapsa pentru greșeală și dragostea pe care trebuie copilul să o simtă?

Cînd este dragoste, chiar și pedeapsa nu împuținează sentimentul dragostei. Altfel spus, ai voie să-ți pedepsești copilul doar în cazul în care îl iubești. Dar dacă nu-l iubești, nu-l pedepsi. *Dumnezeu, pe cel ce-l iubește, îl ceartă*, înțelegeți? Îl ceartă pentru că vrea să-l facă mai bun. Doar cînd iubești poți să certi pe aproapele tău, nu doar pe copil. Ce drept ai tu să-l certi pe aproapele tău, ce-ai făcut tu pentru el? Dacă-l iubești, poți să-i spui, că nicidecum nu se va supăra și asta nu va împuțina dragostea. Dar dacă tu nu-l iubești și-l crezi un oarecare, ce drept ai tu să-l certi? Mai vin unii părinți și întreabă: „De ce l-ai bătut pe copilul meu? Tu l-ai făcut, tu l-ai crescut, tu ai plîns pentru el? Trebuia să-mi spui mie, că eu îl băteam, dacă a greșit." Așa și noi. Ce drept ai tu să mustri pe omul din fața ta? Ce-ai făcut tu pentru el? Nimic n-ai făcut pentru el. Dacă iubești, poți să pedepsești, pentru că atunci pedeapsa va fi un prilej de înmulțire a dragostei. Pedepsești atunci cînd s-a împuținat dragostea, pentru a o restabili.

Dacă Dumnezeu mă iartă în măsura în care iert, atunci ca să mă ierte nu e neapărat să mă schimb? Ajunge să iert la rîndul meu?

Da, dacă ierți, Dumnezeu te iartă. În Patericul Egiptean se povestește o întîmplare. A murit un frate care era cunoscut ca fiind foarte nepăsător. Se mai îmbăta, glumea, nu-și făcea pravila. Și iată că s-a apropiat ziua să moară. Fratele era bucuros, liniștit, fericit. S-au apropiat Bătrînii, care știau ce înseamnă o astfel de moarte, pentru că omul păcătos înaintea morții este panicat, este speriat... și l-au întrebat: „Frate, ce ești așa bucuros, ce ești așa vesel? Mergi la Dumnezeu la judecată și noi te știm că nu prea te-ai îngrijit de rînduiala călugărească... ce pricini ai să te bucuri?" Fratele a zis: „E, Părinților, eu toată viața mea una am păzit, pentru că s-a zis: nu judecați și nu veți fi judecați; și acum aștept să mă duc la Dumnezeul meu ca să facă ceea ce a zis, pentru că eu nu am judecat pe nimeni în viața mea." Și Părinții au zis: „Bine a făcut fratele nostru și drept este cuvîntul lui." Așa că să facem și noi așa. Păi dacă așa a zis Mîntuitorul, ce-o mai sucim? Dacă nu judecăm, avem nădejde de mîntuire mai mult decît pentru oricare altă nevoință, pentru că El nu a zis: „Precum postiți, așa vi se va ierta; precum vă rugați, așa vi se va ierta, ci precum iertați, așa vi se va ierta". Este virtutea care ne dă cea mai mare nădejde dintre toate, pentru că Hristos a revenit obsedant cu făgăduința că o va răsplăti cu iertare. Așa că să îndrăznim,

dacă am iertat, să îndrăznim să cerem de la Dumnezeu iertare. Dar inima singură simte asta. Începe să simtă mila lui Dumnezeu, începe să simtă dragostea lui Dumnezeu. În măsura în care iartă, omul începe să-l vadă pe Dumnezeu milostiv, bun.*

Dacă nu mă pot lăsa de anumite patimi, mai are rost să mă spovedesc?

Știi cum sună asta? „Dacă tot m-am murdărit, mai are rost să mă spăl?" Sigur că să te spovedești. „De șapte ori dreptul va cădea, dar de fiecare dată se va ridica." Da' ce, mai ai și altă posibilitate?

Cînd poți să-ți dai seama că iubești pe cineva cu adevărat, că ai găsit persoana potrivită ca să-ți întemeiezi o familie?

Cînd îl ierți pentru toate, toate beteșugurile lui găsești că sînt suportabile.

Postul, unit cu rugăciunea, poate duce pe om mai repede la puterea de a ierta?

Ascultarea duce mai repede. Tăicrea voii duce mai repede la puterea de a ierta. Postul și

---

* Nimeni nu poate ierta fără ca mai întîi să-și schimbe omul lăuntric, fără să-și înăbușe egoismul și răutatea din sine. Omul firesc nu iartă, el din instinct se apără și se îndreptățește, și chiar atacă pentru a se păstra pe sine, ca un animal. Iertarea este cu putință doar în Duhul Sfînt. Care se agonisește printr-o lucrare neîncetată - chiar dacă nevăzută în afară - este o însușire a *noii făpturi* în Hristos.

rugăciunea sînt bune, dar postul mai mult pentru patimile trupeşti, pe cînd mînia, nemulţumirea, iritarea sînt patimi sufleteşti. Sfinţii Părinţi le împart în două categorii, la Sfîntul Ioan Casian găsim asta, sînt patimile trupului: curvia, lenea, îmbuibarea..., dar sînt şi patimi ale sufletului: mînia, mîndria, zgîrcenia... şi acestea au nevoie de căi diferite de vindecare. Aşa că ascultarea bate în toate metchnele sufleteşti, mai ales în mîndrie, pe care dacă o zdruncinăm puţin şi o înlăturăm, iertăm după asta uşor.

Dumnezeu ne iartă, dar oare şi uită păcatele noastre, sau se răsfrîng asupra urmaşilor noştri?

Dumnezeu îndată iartă păcatele, că aşa s-a descoperit lui Moise „Cel iubitor de oameni şi nepomenitor de rău". Dacă noi iertăm şi uităm păcatele aproapelui, şi Dumnezeu le uită şi le iartă pe ale noastre. Asupra urmaşilor? Nu, nu mai sîntem în Vechiul Testament. Noi avem mucenici din părinţi păgîni, noi avem mucenici martirizaţi de părinţii lor. Aşa, avem sfinţi cu părinţi ucigaşi. Avem episcopi sfinţi născuţi din curvie, din flori. Biserica noastră îngăduie celor născuţi din flori să ia preoţia, dacă au viaţa potrivită. Nu mai sîntem în Legea Veche, aşa că să nu fim obsedaţi că am moştenit de la părinţii noştri păcate. Anumite înclinaţii, prin educaţie, le moştenim sau, mai bine zis, le deprindem de-a lungul copilăriei, trăind în anturajul părinţilor cu deprinderi proaste. Dar

păcate nu moştenim. Nu trebuie să ne facem o preocupare din asta.

Cum te poţi vindeca de deznădejde?

E o cale foarte complexă procesul ăsta de ieşire din deznădejde. El cere smerenie şi cere credinţă. Din necredinţă deznădăjduim. Nu-L credem pe Dumnezeu Care zice: „Pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară, cel ce cheamă numele Meu se va mîntui, n-am venit pentru cei drepţi, ci pentru cei păcătoşi". Nu-L credem. Dar cînd vine diavolul şi zice: „Nu te vei mîntui, că ai făcut cutare şi cutare treabă! Dumnezeu nu te mai iubeşte!", îndată-l credem.

Aşa că este nevoie de credinţă. Să primim iertarea lui Dumnezeu, pur şi simplu, în spovedanie. Ne-am spovedit neputinţa noastră. Care-i pricina deznădejdii noastre? Vreun păcat? Nu este nici un păcat care să biruiască iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Înseamnă că pricina este alta. Chiar dacă ai avea nu ştiu ce păcat, du-te şi te spovedeşte şi Dumnezeu te iartă. Iată că pricina nu mai este păcatul tău, pentru că ţi l-a iertat Dumnezeu în spovedanie. Oricum deznădăjduieşti. Înseamnă că nu păcatul este problema, problema este starea sufletului tău, puţina ta credinţă, mîndria ta. Pentru că ţi se pare că iertarea ar trebui să fie dobîndită prin anumite nevoinţe, printr-o viaţă curată, nu de către un om ca mine. Primeşte de la Dumnezeu ceea ce-ţi dă El, alipindu-te de duhovnic şi încercînd să faci ceea ce-ţi spune.

De regulă, la deznădejde ajung oamenii care au făcut neascultare de duhovnicii lor. E regulă. Deznădejdea este plata pentru neascultare. Dumnezeu voieşte să te scuture şi să te readucă la realitate, să te readucă în Biserică. Aşa că, reintraţi în ascultarea lui Dumnezeu prin spovedanie şi încercaţi să păziţi canonaşul pe care vi-l dă duhovnicul. Şi mergeţi mai des la slujbele bisericeşti. Din deznădejde, din melancolie ieşim prin rugăciunea de obşte.

Dintotdeauna am simţit în mine parcă două firi: una care iubeşte şi iartă şi alta care urăşte pe Dumnezeu. Cum să le împac?

Ei, cealaltă este un drac, pentru că numai diavolul urăşte pe Dumnezeu. E glasul vrăjmaşului care ne ispiteşte, să nu dăm prea multă atenţie. Noi nu putem urî pe Dumnezeu, ce-a făcut El ca să-L urîm? A murit pentru noi, ne-a dăruit toată dragostea Lui... Nu, omul nu poate urî pe Dumnezeu. Nu găsim nici o pricină pentru care să-L urîm. Aşa că toate gîndurile astea vin de la vrăjmaşul, sînt gînduri de hulă pe care ni le insuflă duhurile necurate. Nu le atrageţi atenţia. Nu faceţi din asta o preocupare şi o obsesie şi o să scăpaţi de ele. Cînd ne vin astfel de gînduri, să cîntăm: „Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi izbăvitorul meu".

Ce să facem cu persoanele care se supără repede?

Nu le mai supărați. Este mare lucru să te ferești să faci faptele care știi că-l supără pe aproapele tău. Și-acum, în încheiere, să vă povestesc o întîmplare cu părintele Selafiil, ca să vedeți cît de atenți pot fi oamenii lui Dumnezeu în a nu răni cugetul aproapelui. Eram la Noul Neamț și nu mai aveam cărți, pentru că le-am lăsat pe unde am fost, și am rugat un prieten din România să-mi aducă niște cărți, ca să am să citesc la chilie. Au dat zvon pe la edituri și mi-au adus o mașină de cărți. M-am dus la chilie la Părintele și i-am zis că am primit multe cărți cu Sfinții Părinți din România. Părintele nu mai vedea de 23 de ani, dar era atît de însetat de învățăturile Sfinților, la cei 97 de ani ai lui, parcă era la început. Și a vrut să vadă el ce fel de cărți din Sfinții Părinți am primit, să pună el mîna pe ele, pentru că nu mai vedea, și să-i spun despre fiecare ce fel de carte este. A cerut să fie ridicat la marginea patului, pentru că nu mai putea să se întoarcă singur în pat, pentru că era cu totul bolnav și cerea să fie luat în brațe cînd se ducea la rugăciune sau primea oaspeți.

Acum stătea la marginea patului și aștepta să vadă ce fel de cărți din Sfinții Părinți avem noi. Am tras mașina. Dar Părintele se oprește și zice: „Măi, da s-o-nserat afară?" Zic: „Nu, Părinte, încă nu". „Ei - zice Părintele -, hai mai bine să mai așteptăm oleacă să se-nsereze. Că dacă aducem amu cărțile poate să vadă vreun frate și să se mîhnească, să zică: uite cîte cărți au aiștia!" Atît de atent era Părintele, ca

ci, dacă se poate, cu tot cu gîndurile sale. Vrem să fim stăpîni peste prietenii noştri.

Lumea modernă discută foarte mult despre prietenie. Cuvîntul prieten este folosit cu cele mai diverse ocazii, începînd de la „prietenii muzicii", „prietenii cărţii", pînă la reclamele la bere, cafea sau ţigări în care se speculează pe tema prieteniei. Prototipul prieteniei de azi ne prezintă o relaţie simplistă şi şablonată. Prietenii ascultă acelaşi fel de muzică, beau acelaşi suc sau aceeaşi bere, poartă un anume tip de haine. Desigur, formula permite nuanţări, dar, la modul brutal, prietenia se leagă în jurul unor astfel de lucruri, promovate de scopurile mici ale economiei de piaţă, o prietenie ce se leagă în urma unor interese şi scopuri comune. Un adolescent care ascultă rock şi face parte dintr-o „gaşcă" nu trebuie să meargă într-o discotecă, pentru că-şi trădează grupul, îşi trădează prietenii. Cu alte cuvinte, în mentalitatea tînărului modern, a fi prieten cu cineva presupune şi o relaţie exclusivistă faţă de ceilalţi.

Am socotit că este de mare actualitate şi necesitate discuţia despre prietenie purtată nu oricum, ci cu tinerii credincioşi, cu cei care voiesc să aibă o prietenie în Hristos, o relaţie frumoasă cu toată lumea. Apostolul Pavel ne spune: „Pe cît se poate, trăiţi în bună pace cu toată lumea". Desigur, ar spune cineva, dar a trăi în bună pace cu cineva încă nu înseamnă a avea o prietenie. Dar de ce nu? Oare este puţin lucru a trăi cu cineva în pace, oare este prietenia

ceva mai mult decît pacea şi dacă da, ce ar putea fi acel ceva mai mult? Spun asta, pentru că vin oamenii la spovedanie şi vezi cît de greu le este să-şi păstreze pacea nu doar cu toată lumea, ci cu părinţii şi fraţii lor trupeşti cu care locuiesc în aceeaşi casă şi mănîncă la aceeaşi masă. Dar asta se întîmplă pentru că şi noi cădem pradă clişeelor moderne despre prietenie şi nu încercăm o prietenie adevărată, o prietenie care nu cere, ci oferă, o prietenie pe care ne-a adus-o Hristos şi pe care au cultivat-o şi ne-au transmis-o Sfinţii Părinţi ai Bisericii noastre.

Mai întîi, trebuie să luptăm cu puseurile exclusiviste pe care le avem în noi. Prietenia nu este relaţia privilegiată, deosebită pe care o avem cu cineva în comparaţie cu alţi oameni. Prietenia este o stare de spirit, o treaptă şi o măsură duhovnicească. Iubesc pe cineva nu pentru că el este mai bun decît alţii, ci pentru că văd în el virtuţile care îmi descoperă mai desluşit chipul lui Dumnezeu pe Care eu Îl iubesc. Prietenia nu trebuie să fie rezultatul unei selecţii, adică nu dobîndim un prieten excluzînd neprietenii, pentru că aceasta este judecată omenească şi nu este lipsită de riscuri.

Hristos ne-a numit prieteni şi fraţi nu pentru că noi am fi dat dovadă de vreo vrednicie specială, ci pentru că inima Lui dumnezeiască este plină de iubire. „Iată - se spunea despre Hristos -, prietenul vameşilor şi al păcătoşilor!" Şi El Însuşi a zis: „N-am venit pentru cei drepţi, ci pentru cei păcătoşi; nu cei sănătoşi au nevoie

de Doctor, ci cei bolnavi". Să mai spunem că Hristos l-a numit prieten pînă şi pe Iuda şi nu oricînd, ci chiar în momentul cînd îi dădea sărutarea mincinoasă, sărutarea trădării în Grădina Ghetsimani: „Prietene, cu sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?"

La avva Ahila egipteanul au venit odată doi bătrîni şi i-au cerut să le dea ceva ca amintire, dar Părintele le-a zis că n-are timp de ei. În aceeaşi zi a venit şi un frate, care avea nume rău, şi auzind Părintele, îndată a ieşit şi, glumind cu el, a împletit o funie şi i-a dat-o fratelui de blagoslovenie. Atunci bătrînii care veniseră întîi, luîndu-l de-o parte, l-au întrebat: „De ce, Părinte, nouă nu ne-ai dat nimic, dar acestuia, care are nume rău, i-ai împletit funie şi l-ai binecuvîntat?" Părintele le-a răspuns: „Nu v-am dat vouă, fiindcă ştiam că nu vă supăraţi, dar acestui frate nu puteam să nu-i dau, căci altfel s-ar fi mîhnit şi ar fi zis: iată, Părintele, din cauza păcatelor mele, nu vrea să mă binecuvînteze; şi n-am voit să creadă că-l judec întru ceva."

Aşadar, prietenia este o stare şi o măsură duhovnicească, este capacitatea omului de a privi lumea cu ochii lui Hristos. De aceea, unul din Părinţii Egipteni spunea: „Cel ce nu primeşte pe oricine ca pe fratele său, ci face deosebire între oameni, acela nu este desăvîrşit."

Desigur, nu sîntem obligaţi să răbdăm tovărăşia unor oameni stricaţi, cu obiceiuri rele, care ne abat de la calea noastră, după cum şi Apostolul Pavel ne avertizează: „Tovărăşiile rele

strică obiceiurile bune." Este de preferat să ne înconjurăm de oameni virtuoşi pentru a deveni ca ei, ştiind că „cu cel cuvios, cuvios vei fi şi cu cel îndărătnic te vei îndărătnici", precum zice proorocul David. Însă această înstrăinare, atunci cînd se face, nu trebuie să se facă cu orgoliu, nesocotind şi judecînd pe alţii, ci cu atitudinea omului care nu poate duce o sarcină. Evit anumiţi oameni nu pentru că ei sînt mai răi ca mine, ci pentru că eu nu sînt destul de bun pentru a putea avea folos de pe urma convieţuirii cu ei. Cu alte cuvinte, să trăim ca şi cum oamenii răi nu ar exista, fără să-i judecăm.

Sfîntul Vasile Cel Mare, în regulile sale monahale, condamna orice prietenie care ne face să punem pe cineva într-o stare privilegiată faţă de alţi oameni, considerînd că aceasta nu poate fi decît o lucrare a sîngelui care demonstrează lipsa de iubire adevărată. Pentru Sfîntul Vasile este de preferat ca începătorul să nu-şi facă prieteni, adică să nu-şi arate afecţiunea pe care o are faţă de cineva, dacă prin ataşarea sa de anumite persoane ajunge să le nesocotească pe altele, fapt care se întîmplă de multe ori. În concepţia acestui mare sfînt şi dascăl al Bisericii, lucrarea principală a monahului, şi a oricărui creştin, este aceea de a ajunge să iubească pe toţi oamenii la fel, fără să facă deosebire între ei, căci în aceasta se arată şi adîncimea smereniei şi înălţimea dragostei. Iar aceasta nu face decît să pună într-o lumină mai desluşită cuvintele Mîntuitorului: „Dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc pe

voi şi dacă faceţi bine celor ce vă fac vouă bine, ce răsplată veţi avea? Oare nu fac aşa şi păgînii? Dar dacă iubiţi pe cei ce vă urăsc pe voi, întru aceasta arătaţi că sînteţi fii ai lui Dumnezeu, Care răsare soarele şi aduce ploaia atît peste cei buni cît şi peste cei răi."

Sigur că aceasta este o stare superioară, avansată, un ideal la care nu se ajunge prea uşor. Sîntem obişnuiţi să vorbim despre lucruri mai accesibile, mai comode, care nu ne creează disconfortul de a ne simţi călcători ai poruncilor lui Hristos. Cu toate acestea, porunca iubirii vrăjmaşilor este o poruncă, un imperativ care traversează întreg Noul Testament, întreaga Evanghelie. Dumnezeu S-a întrupat, a pătimit de la oamenii răi, a murit şi a înviat. Aşadar, de vreme ce Hristos a înviat, de vreme ce răul nu mai este atotputernic, nu mai putem lua în seamă răutatea oamenilor, nu ne mai putem coborî pînă la slăbiciunea de a considera răul ca fiind ceva. Iubirea vrăjmaşilor nu este altceva decît mărturisirea credinţei în învierea lui Hristos, în biruinţa binelui asupra răului. Iată de ce nimeni din cei care nu depăşesc ura din ei nu vor intra în Împărăţia cerurilor, nu vor putea avea parte cu Hristos.

Aşadar, de la bun început trebuie să reţinem că o prietenie nu se alimentează atît din virtuţile şi bunătatea celui pe care ni-l dorim prieten, cît din lucrarea noastră lăuntrică. Niciodată prietenia nu se strică începînd de la cel mai virtuos, ci de la cel mai slab, pentru că acesta

găseşte tot felul de pricini, de nemulţumiri şi provoacă ruptura prin însuşi zbuciumul minţii sale chinuite de patimi. Omul virtuos rabdă să conveţuiască şi să facă ascultare de cei mai răzvrătiţi şi mai nesuferiţi oameni, aşa cum vedem din cazul lui Lot, de exemplu, care a trăit o mulţime de ani în Sodoma sau a dreptului Iosif, care a trăit atîţia ani sub ascultarea Faraonului, bineplăcînd aceluia. Pe cînd un om slab cu sufletul şi neiubitor de virtute nu rabdă să convieţuiască nici cu sfinţii, ca să nu mai vorbim de Iuda, care i-a găsit neajunsuri şi l-a crezut vrednic de a fi nesocotit chiar şi pe Hristos. De aceea, ava Iosif egipteanul, al cărui cuvînt despre prietenie este adus de către Sfîntul Ioan Casian în Convorbirile sale duhovniceşti, zice că o prietenie poate avea trăinicie numai dacă se leagă între persoane cu aceleaşi aspiraţii şi de aceeaşi măsură duhovnicească, altminteri relaţia dintre ei este periclitată de neajunsurile celui mai slab, care găseşte întotdeauna pricini de tulburare şi de nemulţumire. Prin urmare, dacă o prietenie se strică, se strică de fiecare dată numai şi numai din cauza slăbiciunii şi a neputinţei noastre, căci dacă am avea o statură şi o atitudine duhovnicească, am şti să iertăm şi să o luăm de fiecare dată de la capăt.

Un alt lucru vrednic de ţinut minte este acela că în puterea noastră stă să oferim prietenia, dar niciodată să o cerem de la alţii. Zic asta pentru că, de regulă, ajungem să ne considerăm prietenii ca pe o proprietate şi un

voi şi dacă faceţi bine celor ce vă fac vouă bine, ce răsplată veţi avea? Oare nu fac aşa şi păgînii? Dar dacă iubiţi pe cei ce vă urăsc pe voi, întru aceasta arătaţi că sînteţi fii ai lui Dumnezeu, Care răsare soarele şi aduce ploaia atît peste cei buni cît şi peste cei răi."

Sigur că aceasta este o stare superioară, avansată, un ideal la care nu se ajunge prea uşor. Sîntem obişnuiţi să vorbim despre lucruri mai accesibile, mai comode, care nu ne creează disconfortul de a ne simţi călcători ai poruncilor lui Hristos. Cu toate acestea, porunca iubirii vrăjmaşilor este o poruncă, un imperativ care traversează întreg Noul Testament, întreaga Evanghelie. Dumnezeu S-a întrupat, a pătimit de la oamenii răi, a murit şi a înviat. Aşadar, de vreme ce Hristos a înviat, de vreme ce răul nu mai este atotputernic, nu mai putem lua în seamă răutatea oamenilor, nu ne mai putem coborî pînă la slăbiciunea de a considera răul ca fiind ceva. Iubirea vrăjmaşilor nu este altceva decît mărturisirea credinţei în învierea lui Hristos, în biruinţa binelui asupra răului. Iată de ce nimeni din cei care nu depăşesc ura din ei nu vor intra în Împărăţia cerurilor, nu vor putea avea parte cu Hristos.

Aşadar, de la bun început trebuie să reţinem că o prietenie nu se alimentează atît din virtuţile şi bunătatea celui pe care ni-l dorim prieten, cît din lucrarea noastră lăuntrică. Niciodată prietenia nu se strică începînd de la cel mai virtuos, ci de la cel mai slab, pentru că acesta

găseşte tot felul de pricini, de nemulţumiri şi provoacă ruptura prin însuşi zbuciumul minţii sale chinuite de patimi. Omul virtuos rabdă să conveţuiască şi să facă ascultare de cei mai răzvrătiţi şi mai nesuferiţi oameni, aşa cum vedem din cazul lui Lot, de exemplu, care a trăit o mulţime de ani în Sodoma sau a dreptului Iosif, care a trăit atîţia ani sub ascultarea Faraonului, bineplăcînd aceluia. Pe cînd un om slab cu sufletul şi neiubitor de virtute nu rabdă să conviețuiască nici cu sfinţii, ca să nu mai vorbim de Iuda, care i-a găsit neajunsuri şi l-a crezut vrednic de a fi nesocotit chiar şi pe Hristos. De aceea, ava Iosif egipteanul, al cărui cuvînt despre prietenie este adus de către Sfîntul Ioan Casian în Convorbirile sale duhovniceşti, zice că o prietenie poate avea trăinicie numai dacă se leagă între persoane cu aceleaşi aspiraţii şi de aceeaşi măsură duhovnicească, altminteri relaţia dintre ei este periclitată de neajunsurile celui mai slab, care găseşte întotdeauna pricini de tulburare şi de nemulţumire. Prin urmare, dacă o prietenie se strică, se strică de fiecare dată numai şi numai din cauza slăbiciunii şi a neputinţei noastre, căci dacă am avea o statură şi o atitudine duhovnicească, am şti să iertăm şi să o luăm de fiecare dată de la capăt.

Un alt lucru vrednic de ţinut minte este acela că în puterea noastră stă să oferim prietenia, dar niciodată să o cerem de la alţii. Zic asta pentru că, de regulă, ajungem să ne considerăm prietenii ca pe o proprietate şi un

bun al nostru. De exemplu, un prieten nu trebuie să întreţină relaţii cu cineva cu care tocmai ne-am certat, pentru că aceasta se interpretează ca o trădare. Cerem socoteală prietenului pentru anumite gesturi sau cuvinte, invocînd motive de genul: „Vreau să clarificăm relaţia dintre noi", sau „între prieteni nu trebuie să existe secrete" şi aşa mai departe. Cu alte cuvinte, facem contracte de prietenie care presupun libertăţi şi restricţii potrivit cu firea şi educaţia pe care o avem. Astfel de prietenii se strică de îndată ce „regulile", convenţiile sau aşa-zisele „principii" sînt încălcate. În acest sens, şi traficanţii de droguri şi tîlharii leagă prietenii. Totuşi, înţelegem că prietenia este ceva mai mult.

Prietenia este deschiderea sufletească pe care o avem către toată lumea, izvorîtă din dragostea poruncită de Hristos. În acest sens, creştinul este prieten cu toţi şi cu nimeni. Cu toţi, pentru că nu poate să nesocotească pe cineva, şi cu nimeni, pentru că nu poate să prefere pe cineva. Sfîntul Arsenie cel Mare spunea: „iubeşte pe toţi şi fugi de toţi". Această vedere este cu putinţă la cei ce au toată puterea sufletului îndreptată spre Hristos şi judecă pe toţi şi toate prin prisma lui Hristos, pentru Care orice om este plinătatea umanităţii şi trebuie privit, după cum îndeamnă şi Apostolul Pavel, „ca cel pentru care a murit Hristos".

Atunci cînd sîntem ispitiţi să judecăm pe cineva, să-l disprețuim, trebuie să ne amintim cine este cel din faţa noastră. Şi cine este? Este

„sluga Altuia", zice Apostolul Pavel, pentru care s-a plătit cu prețul sîngelui lui Hristos. Așadar, cînd disprețuim pe cineva, să ne întrebăm care este părerea lui Hristos despre acest om. Hristos și-a vărsat sîngele pentru el, dar ce am făcut eu pentru acest om căruia îi pretind să-mi fie fidel, să nu mă vorbească de rău și așa mai departe? Ce am făcut eu pentru el? I-am dat bani, l-am ajutat la nevoie, i-am luat apărarea? Oare acestea sînt lucruri în schimbul cărora pot pretinde devotamentul cuiva? Oare înseamnă acestea ceva pe lîngă sîngele lui Hristos? Și oare noi, care trădăm în tot ceasul pe Mîntuitorul lumii, putem cere socoteală celor ce greșesc față de noi? Dacă ne aducem aminte la timp de aceste lucruri, nu putem păstra supărarea prea multă vreme.

Sfinții se purtau cu toți oamenii la fel. Despre Pimen cel Mare se spune că nu a deschis ușa propriei mame și nu a mijlocit pentru fiul sorei sale atunci cînd acela a fost acuzat pe nedrept. Sfinții nu făceau discriminări de nici un fel și se fereau să-și arate simpatiile, pentru a nu sminti pe cei slabi. Se spune despre Arsenie cel Mare că, venind la el soli din partea avei Teofil, arhiepiscopul, și întrebîndu-l dacă îl poate primi, Cuviosul a răspuns: „Ziceți-i că dacă deschid lui Teofil, va trebui să deschid la toată lumea și dacă deschid la toată lumea, va trebui să plec din aceste locuri. Așa că, să socotească singur dacă să vină sau nu". Și ava Teofil a hotărît să nu mai meargă la Sfînt, dacă vizita sa îl va alunga din localitate. Iată că Sfinții puneau

pe arhiepiscop pe același loc cu oricare alt om, socotind că față de toți sîntem datori cu aceeași dragoste și că nu putem face deosebiri.

Sigur că aceasta nu contrazice situațiile în care Sfinții aveau ucenici sau prieteni de nevoințe iubiți. Dar aceasta nu înseamnă că îi preferau pe aceștia altora, ci că vedeau în ei virtuțile dumnezeiești. Sfinții iubesc oamenii nu pentru frumusețea lor, nici pentru bogăție, nici pentru agerimea minții, nici pentru vreun alt dar firesc, ci pentru virtuțile duhovnicești, pentru că în acestea se vede chipul lui Dumnezeu, iar sfinții iubesc tot ceea ce le aduce aminte de Dumnezeu și-i îndreaptă către Dînsul. Că anume așa stau lucrurile, vedem și din atitudinea Mîntuitorului Însuși, care lăuda pe ucenici atunci cînd făceau fapte bune, dar îi mustra atunci cînd acționau porniți din imboldurile sîngelui. Așa l-a lăudat pe Petru pentru mărturisirea lui, dar l-a mustrat, comparîndu-l cu diavolul, atunci cînd Petru a încercat să-L oprească de a merge la patimă. La fel și pe evanghelistul Ioan, ucenicul iubit, Hristos l-a mustrat pentru rîvna nepotrivită cu care acesta a vrut să ceară foc din cer pentru a pedepsi pe locuitorii Samariei pentru faptul că i-au refuzat Mîntuitorului intrarea în cetate. Atunci Hristos i-a zis: „Oare ați uitat ai cărui Duh fii sînteți?" Așadar, toată prietenia și toată unirea preferențială a sfinților se face în Hristos, se datorează lui Hristos și se îndreaptă către Hristos ca un dor firesc după desăvîrșire.

Oamenii mai puțin desăvîrșiți leagă prietenii doar pe baza intereselor și a căutărilor comune, îi

unesc mai puțin adîncimile duhovnicești. Desigur, există astfel de interese și căutări comune și în nevoința creștină. De exemplu, unii consideră ca nevoință principală și mai folositoare postul, alții propovăduirea cuvîntului, alții liniștirea și retragerea, alții slujirea bolnavilor și se alipesc grupurilor sau duhovnicilor care recomandă o cale sau alta. Deși aceasta pare o relație duhovnicească, totuși ea este întotdeauna unilateral orientată și chiar dacă nu ajunge să dezbine membrii grupului, întotdeauna îi separă pe aceștia de restul credincioșilor. Orice virtute nu este decît o parte din ceea ce trebuie îndeplinit și, deci, insuficientă pentru a acoperi lucrarea lui Hristos, care este o lucrare de îndumnezeire prin dragoste. Prin urmare, chiar și cei care se unesc în privința cultivării anumitor virtuți, cum ar fi postul sau tăcerea, sau milostenia, de multe ori se despart, pentru că nu pun înainte de toate lucrarea dragostei și a smereniei. Pentru că, așa cum spune Sfîntul Ioan Casian, dacă cei cu totul trupești strică prieteniile din cauza averilor și a invidiei, cei mai duhovnicești se pot certa din cauza înțelesurilor diferite pe care le au despre anumite versete din Scripturi. Așadar, doar prietenia izvorîtă din dragostea dumnezeiască petrece neclintită de răbufnirile egoismului din noi.

Această atitudine senină față de toți oamenii este rodul unei îndelungate lucrări lăuntrice care se dobîndește prin tăierea voii și prin dezlipirea de cele pămîntești și trecătoare. Toate neînțelegerile apar din cauză că, la un

moment dat, cineva crede că părerea sau alegerea lui este mai îndreptățită decît a celuilalt. Virtutea ascultării creştine, cultivată pînă la culmile ei în monahismul ortodox, are ca scop această golire de egoismul demonic pentru a deschide mintea şi inima către nevoia şi dorința aproapelui. De aceea, şi Apostolul Pavel, voind să dea un dreptar de convieţuire fericită, sfătuieşte ca fiecare „să nu caute ale sale, ci ale aproapelui". În această dăruire se descoperă taina iubirii şi în acest sens a zis Hristos că mai fericit este a da decît a primi. Cel care se dărueşte pe sine aproapelui său prin tăierea voii primeşte în schimb pe aproapele său şi binecuvîntarea lui Dumnezeu, după cum Avraam, care a fost gata să-şi jertfească fiul, a primit înapoi şi fiul, şi binecuvîntarea. Dragostea cere întotdeauna această jertfă.

În Pustia Egiptului se nevoiau doi călugări care vreme de 20 de ani nu s-au certat niciodată, pentru că în toate ascultau unul de celălalt. Odată, unul dintre ei a zis: „Frate, hai să ne certăm şi noi măcar o dată, aşa cum se ceartă toată lumea". „Dar cum?" – a întrebat celălalt. „Uite, punem o cărămidă în mijloc şi eu zic că e a mea, iar tu să zici că e a ta". „Bine" -, a zis fratele. Şi au început să mute cărămida de la unul la altul. Dar de îndată ce al doilea a zis: „E a mea!", primul a zis: „Bine, dacă e a ta, ia-o". Şi aşa n-au mai reuşit fraţii cei doi să se certe.

Cel care este atent să nu-şi împlinească voia, ci să caute la necesităţile, durerile şi

bucuriile aproapelui, ajunge la smerenie. Smerenia nu se vede pe sine şi nu judecă faptele celorlalţi, ceea ce este izvorul liniştii şi al păcii fericite. Părinţii egipteni aveau convingerea că, pînă nu rămîne omul singur cu Dumnezeu - adică să nu se mai intereseze de faptele celorlalţi -, nu poate avea linişte.

Omul smerit nu dă sfaturi cu superioritate şi nu face observaţii usturătoare, care sînt cea dintîi pricină a stricării relaţiilor dintre oameni. Sfinţii Părinţi ne recomandă să dăm sfaturi şi să ne expunem părerea faţă de anumite lucruri numai în cazul în care sîntem întrebaţi. Aşa ne spune şi Înţeleptul Solomon: „Cel ce răspunde la vorbă înainte de a o fi ascultat este nebun şi încurcat la minte" (Pilde 18, 13). Trebuie să ştim cui şi ce fel de cuvînt spunem ca nu cumva, voind să facem bine, să ne complicăm viaţa. „Ceartă-l, adică povăţuieşte-l pe cel înţelept şi mai înţelept va fi – zice acelaşi Solomon -, dar nu-l certa pe cel nebun ca să nu ţi-l faci duşman." Aceste reguli simple cu privire la ceea ce şi cînd vorbim sînt chezăşie unei relaţii paşnice şi durabile dintre oameni, altminteri un cuvînt spus nelalocul lui poate strica prietenii îndelungate. Înţeleptul Sirah spunea că e mai rău să cadă cineva de pe vîrful limbii sale decît de la o mare înălţime. În acest sens, uneori trebuie să evităm să zicem lucrurile despre care ştim că nu plac aproapelui nostru sau care ar putea să-l rănească, chiar şi cu preţul de a fi nesinceri.

Odată a venit la mine o doamnă şi mi s-a plîns că soţul vrea să divorţeze de ea. Am întrebat-o de ce şi mi-a zis că i-a mărturisit că s-a îndrăgostit de patronul ei musulman. „Dar ai avut ceva cu el?" -, am întrebat-o. „Nu - zice -, Doamne fereşte, eu nu mi-am înşelat niciodată soţul şi nici nu am cunoscut alt bărbat. A fost doar aşa, la mine în gînd, dar acum nici asta nu mai este." „Şi atunci de ce trebuia să-i spui asta soţului - am întrebat-o -, n-ai putut s-o spui duhovnicului şi să te rogi pînă îţi trecea?" „Am spus-o şi duhovnicului, dar m-am gîndit că trebuie să fiu sinceră cu soţul meu."

Am dat doar un exemplu cînd sinceritatea nechibzuită poate strica o prietenie. Nu putem fi sinceri întotdeauna tocmai pentru că sîntem pătimaşi, sîntem ispitiţi şi de diavol. Atunci cînd ne mîniem, de exemplu, sîntem foarte sinceri, credem toate cuvintele urîte pe care le spunem. Sîntem sinceri şi cînd sîntem geloşi, invidioşi, nemulţumiţi şi aşa mai departe. Dar toate cuvintele pe care le rostim în astfel de stări nu ne reprezintă, deşi sînt sincere, ci sînt manifestări ale patimii sau ale duhului necurat de care sîntem ispitiţi. Astfel de ieşiri, de "sinceriţăţi" trebuie evitate pentru a păstra o relaţie normală cu oamenii din jurul nostru. Aceasta înseamnă a ne nevoi pentru dragoste.

Pe de altă parte, nu este om fără de greşeală şi de aceea, aşa cum dorim să fim noi înşine iertaţi, să iertăm şi noi pe alţii. Oamenii sînt diferiţi, diferite sînt caracterele, educaţia,

vîrsta, starea sănătății și preferințele. De acestea toate trebuie să ținem cont în relațiile noastre cu oamenii.

A-ți cere iertare sau a ierta la timp este o artă și expresie a mărinimiei și a experienței de viață. Ceea ce nu pot păstra oamenii din cauza iuțelii sau a ambițiilor personale, se poate repara prin iertare, prin înțelegerea profundă a simplei realități că toți sîntem trecători pe pămînt, că vine o clipă cînd vom pleca din această viață și toate gîndurile și aspirațiile noastre nu vor mai fi. Vom merge înaintea Marelui Judecător, unde vom da seama de orice cuvînt deșert, de orice supărare deșartă care ar fi putut fi anulată printr-o simplă întoarcere de gînd. Cel care își duce gîndul către sfîrșitul său și către deșertăciunea căutărilor și a ambițiilor omenești rabdă ușor orice supărare, nu judecă și din această cauză este un om „ușor de purtat", un om plăcut. Astfel de oameni sînt și nu sînt prieteni cu toată lumea, pentru că nu-și mai aparțin, ci au devenit un bun comun al tuturor, ca și Dumnezeu, ca și dragostea.

CUPRINS:

O ÎNCERCARE DE A ÎNȚELEGE DRAGOSTEA / 5

PUTEREA TĂMĂDUITOARE A IUBIRII / 13

A IUBI ÎNSEAMNĂ A IERTA / 53

DESPRE PRIETENIE ȘI SINCERITATE / 91

Dumnezeu n-a voit nimic altceva de la noi în schimb pentru dragostea pe care ne-a dat-o, ci a voit ca şi noi, fiecare la rîndul nostru, să facem acelaşi lucru cu aproapele nostru... Dacă este să ne asemănăm cu Dumnezeu în ceva, aceasta este puterea de a ierta. Dumnezeu ne-a chemat să fim asemenea Lui, şi asemenea lui Dumnezeu suntem atunci cînd iertăm. Puterea de a ierta este însuşire Dumnezeiască. Iertînd celor ce ne greşesc, ne facem părtaşi la dragostea cu care iubeşte Dumnezeu lumea.

Ieromonah Savatie Baştovoi